

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2010

KATEŘINA FIŠEROVÁ

Univerzita Pardubice
Fakulta Ekonomicko-správní

Obce a služby

Fišerová Kateřina

Bakalářská práce

2010

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav veřejné správy a práva
Akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kateřina FIŠEROVÁ**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa**

Název tématu: **Obce a služby**

Zásady pro vypracování:

- 1)základní definice a pojmy
- 2)obce v ČR
- 3)finanční hospodaření obcí
- 4)úroveň a kvalita veřejných služeb poskytovaných obcemi
- 5)veřejné služby a město Ústí nad Orlicí

Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 30 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- [1] HRABALOVÁ, S. Teorie a praxe rozvoje měst a obcí. 1.vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2004, ISBN 80-210-3356-8
- [2] CHARBUSKÝ, M. Správa měst a obcí. 1.vydání. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2004, ISBN 80-7194-690-7
- [3] KOUDELKA, Z. Obce a kraje. 2.vydání. Praha: Linde, 2001, ISBN 80-7201-272-X
- [4] LACINA, K. Vybrané kapitoly ze soudobého řízení měst a obcí. 3.vydání. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2002, ISBN 80-7194-495-5

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Tomáš Šimek**
Ústav veřejné správy a práva

Datum zadání bakalářské práce: **30. června 2009**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2010**

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

prof. PhDr. Karel Lacina, DrSc.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 5. srpna 2009

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 29. dubna 2010

Kateřina Fišerová

Souhrn :

Tato práce se zabývá obcemi jako základními články územní samosprávy a veřejnými službami, které obce poskytují. Konkrétně se zabývá orgány obcí, jejich samostatnou a přenesenou působností a finančním hospodařením obcí. Zaměřuje se dále na kvalitu veřejných služeb poskytovaných obcemi a na způsoby poskytování veřejných služeb obcí. Součástí práce je dotazník zabývající se mírou spokojenosti občanů s poskytovanými obecními službami ve městě Ústí nad Orlicí.

Klíčová slova .

Zákon o obcích č. 128/2000 Sb., orgány obcí, rozpočet obce, veřejné služby, kvalita veřejných služeb poskytovaných obcemi

Title

Municipalities and services

Summary

This bachelor work occupies by communities like fundamental links municipal authorities and public services, which communities provides. This bachelor work occupies by authorities of communities concretely, their independent and transferred force and financial management. It aims for quality of public services, which are provided by communities and on ways of providing public services by community. Questionnaire is part of this bachelor work and it occupies by measure of satisfaction of citizens with providing municipal services in town Ústí nad Orlicí.

Keywords:

Act about communities number 128/2000 Sb., authorities of communities, budget of community, public services, quality of public services providing by communities

Obsah:

1.	Úvod	10
2.	Základní definice a pojmy	12
2.1.	Zákon o obcích	12
2.2.	Symboly obce	12
2.3.	Orgány obce	13
2.3.1.	Zastupitelstvo obce	13
2.3.2.	Rada obce	13
2.3.3.	Starosta	14
2.3.4.	Výbory	14
2.3.5.	Komise	14
2.3.6.	Obecní úřad	15
2.4.	Majetek obce	15
3.	Obce v ČR	16
3.1.	Obec jako základní článek územní samosprávy	16
3.2.	Samostatná a přenesená působnost obce	18
4.	Finanční hospodaření obce	19
4.1.1.	Příjmy rozpočtů územní samosprávy	20
4.1.2.	Výdaje rozpočtů územní samosprávy	26
4.1.3.	Zadluženost obcí v ČR	27
5.	Úroveň a kvalita veřejných služeb poskytovaných obcemi	29
5.1.	Klasifikace veřejných služeb	29
5.2.	Standardizace veřejných služeb	30
5.3.	Hodnocení kvality poskytovaných veřejných služeb	31
5.3.1.	Standardy kvality při poskytování veřejných služeb	32
5.4.	Způsoby poskytování veřejných služeb obcí	33
5.4.1.	Neziskové organizace	33
5.4.2.	Organizační složky obce	33
5.4.3.	Příspěvkové organizace	34
5.4.4.	Dobrovolný svazek obcí	34
5.4.5.	Zajišťování služeb pomocí soukromého sektoru	35
6.	Veřejné služby a město Ústí nad Orlicí	35
6.1.	Město Ústí nad Orlicí	35
6.2.	Symboly města	36
6.3.	Stavební vzhled města	37
6.4.	Finanční hospodaření města	38
6.5.	Veřejné služby	41
6.5.1.	Organizační složky města	41
6.5.2.	Příspěvkové organizace města	41
6.5.3.	Městská policie	42
6.5.4.	Městské muzeum a městská knihovna	42
6.5.5.	Společnost TEPVOS	43
7.	Závěr	45
8.	Použitá literatura	47

Seznam zkratek

Č. - číslo

Sb. - Sbírka

Mj. – mimo jiné

Tj. to je

DPH – daň z přidané hodnoty

ČR – Česká republika

EU- Evropská Unie

Tzv. – tak zvaně

Tzn. – to znamená

Resp. – respektive

St. - století

Např. – například

Popř. - popřípadě

Apod. – a podobně

Atd. – a tak dále

Aj. – a jiné

DSO - dobrovolný svazek obcí

OS - organizační složka

PO - příspěvková organizace

JSDHO - jednotka sboru dobrovolných hasičů obce

Tis. – tisíc

FRB – fond rozvoje bydlení

Seznam tabulek

Tabulka 1 Struktura obecních příjmů v letech 2006 a 2007 (v mil. Kč), zdroj: [28].....	20
Tabulka 2 Daňové příjmy obcí a DSO k 30. 6. 2008 (v mil. Kč), zdroj: [25]	22
Tabulka 3 Struktura výdajové stránky obecních rozpočtů v letech 2006 a 2007 (v mil. Kč), zdroj: [28].....	27
Tabulka 4 Souhrnné údaje o zadluženosti obcí ČR, zdroj: [17].....	28
Tabulka 5 Schválený rozpočet výdajů na rok 2009, zdroj: [24]	39
Tabulka 6 Schválený rozpočet příjmů na rok 2009, zdroj: [24].....	39
Tabulka 7 Výsledek hospodaření, zdroj: [24]	39

Seznam grafů

Graf 1 Struktura příjmů obcí za rok 2006 a 2007	21
Graf 2 Daňové příjmy obcí k 30. 6. 2008.....	22

Seznam obrázků

Obrázek 1 Pardubický kraj, zdroj: [20].....	36
Obrázek 2 Znak města, zdroj: [23].....	37
Obrázek 3 Radnice, zdroj: [19]	37
Obrázek 4 Tkalcovské domy, zdroj: [19].....	38

Seznam příloh

Příloha 1 - Dotazník	49
Příloha 2 - Výsledky zjištěné na základě dotazníkového šetření	52

1. Úvod

Tato práce si klade za cíl definovat pojem obec a vše ostatní co se základním článkem územní samosprávy blíže souvisí. Práce by měla osvětlit určitou vnitřní strukturu obce jako instituce, její finanční hospodaření a její postavení ve veřejné správě. Dále zmapovat veřejné služby, které obce svým občanům poskytují s tím, že cílem obcí je především pečovat o rozvoj svého území a uspokojovat potřeby a zájmy obyvatelstva. Práce také přibližuje město Ústí nad Orlicí a spokojenost občanů s obecními službami městem poskytovanými.

Základním právním zakotvením existence obcí je zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR a zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, který upravuje postavení a činnost obcí.

Obce v ČR jsou základními územními samosprávnými celky a korporacemi, které mohou mít vlastní majetek a hospodařit podle vlastního rozpočtu. Stát může zasahovat do činnosti obcí jen způsobem stanoveným zákonem.

Posláním obce je zajistit výkon veřejné správy případně výkon státní správy na svém území.

Podmínky hospodaření obce jsou vymezeny v již zmíněném zákoně o obcích. U obcí je základem jejich ekonomické autonomie rozpočet jako bilance příjmů a výdajů, respektive jejich výše a struktura. Obec má povinnost hospodařit podle rozpočtu a nechat hospodaření za vždy uplynulý kalendářní rok přezkoumat. Obce mohou zakládat obchodní či veřejně prospěšné společnosti a zřizovat příspěvkové organizace a organizační složky.

Okruh služeb, které obec poskytuje svým občanům, je poměrně rozsáhlý.

Obec se při zajišťování veřejné služby rozhoduje, zda bude tuto službu zajišťovat sama prostřednictvím zaměstnanců obecního úřadu či jeho organizační složky anebo prostřednictvím své založené organizace či bude při zajišťování dané služby spolupracovat s dalšími obcemi či podnikatelskými a neziskovými subjekty. Hodnocení kvality poskytovaných veřejných služeb je poměrně obtížné. Je především třeba vědět, čeho má daná služba dosáhnout a co odlišuje dobře poskytovanou službu od špatné.

Smyslem této bakalářské práce s názvem „ Obce a služby“ je poskytnout základní informace o obcích v ČR a veřejných službách jimi poskytujících. První část se okrajově zabývá zákonem o obcích č. 128/2000 Sb. a symboly obce, konkrétně znakem, praporem a pečetí obce. Podrobněji jsou zde vysvětleny orgány obce, jejich pravomoci, působnost a jejich vzájemná provázanost. Součástí první části je také vysvětlení pojmu majetek obce, který tvoří důležitý předpoklad existence územní samosprávy. Druhá kapitola řeší obce jako základní článek územní samosprávy a její postavení ve veřejné správě. Především se zabývá samostatnou a přenesenou působností obcí. Hlavní náplní třetí kapitoly je finanční hospodaření obcí. Je zde řešen především rozpočet obce, jeho příjmy a výdaje. Jsou zde také

uvedeny konkrétní příjmy a výdaje územních samosprávných celků za určité časové období, které jsou převedeny do grafické podoby. Další náplní této kapitoly je zadluženost obcí v ČR. Hlavní náplní další kapitoly jsou veřejné služby, jejich klasifikace a způsoby zajišťování veřejných služeb obcemi. Součástí jsou podkapitoly týkající se kvality a standardizace veřejných služeb. Poslední kapitola se věnuje městu Ústí nad Orlicí a veřejným službám, které město zajišťuje pro své občany. Posledním bodem této kapitoly je dotazník zabývající se obecními službami ve městě Ústí nad Orlicí.

2. Základní definice a pojmy

2.1. Zákon o obcích

Dle zákona o obcích č. 128/2000 Sb. je obec základním územním samosprávným společenstvím občanů. Tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce. Území každé obce je vymezeno jedním nebo více katastrálními územími. Občanem obce je fyzická osoba, která je státním občanem České republiky a je v obci hlášena k trvalému pobytu. Každá obec má svůj název, sama rozhoduje o názvech částí obce a ulic.

Dále je obec dle tohoto zákona veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek, vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající. Pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. Obec je samostatně spravována zastupitelstvem obce. Dalšími orgány obce jsou rada obce, starosta, obecní úřad a zvláštní orgány obce.

Podle zákona a současné právní úpravy může nová obec vzniknout dvěma způsoby. Sloučením dvou nebo více obcí, které spolu sousedí anebo oddělením jedné či více místních částí od obce. Nově vytvořené obce (v případě odtržení) musí mít vlastní katastrální území a alespoň 1000 obyvatel. Odtržení je možné pouze na základě výsledků místního referenda.

2.2. Symboly obce¹

Obce mohou používat své vlastní symboly. Patří mezi ně především znak, prapor a razítko (pečeť). Mezi jiné symboly obcí patří například závěsný odznak se státním znakem, který používají především starostové obcí při slavnostních příležitostech, jako jsou svatební obřady.

Znakem se rozumí barevný obrazec na štítu vytvořeny dle heraldických pravidel. Pokud obec nemá svůj historický znak, na žádost jí může být přidělen předsedou Poslanecké sněmovny. Znak se používá pro označení sídla orgánů obce vedle velkého státního znaku. Jiné než obecní subjekty mohou užívat znaku obce jej s jejím souhlasem.

Dalším symbolem obce je prapor (vlajka). Prapor je obci udělován za podobných podmínek jako znak. Barvy použité na praporu vycházejí z barev použitých ve znaku obce. Někdy se na prapor klade heraldické znamení použité ve znaku. Prapor mohou používat bez souhlasu obce i neobecní subjekty.

Třetím symbolem obce je razítko (pečeť) obce. Obec může používat razítko obce se svým znakem, který je vyobrazen uprostřed a po obvodu razítka je uveden celý název obce.

---

¹ Zpracováno dle: KOUDELKA, Z. Obce a kraje. 2. Vydání. Praha: Linde, 2001. ISBN 80-7201-272-X

Razítka se vytvořila z dříve užívaných pečeti. Obec může na slavnostních listinách i při jiných příležitostech používat svou pečeť za stejných podmínek razítka.

2.3. Orgány obce

Obec jakožto instituce má určitou vnitřní strukturu a zákon o obcích vymezuje jednotlivé orgány obce, jejich pravomoci a působnost a jejich vzájemnou provázanost.

2.3.1. Zastupitelstvo obce²

Nejvyšším voleným orgánem obce v samostatné působnosti je zastupitelstvo obce. Skládá se z jednotlivých členů zastupitelstva. Počet členů zastupitelstva se odvíjí od velikosti obce a pohybuje se v určitých hranicích, které stanoví zákon o obcích. Zastupitelstvo obce je kolektivní volený orgán. Zastupitelstvo obce má hlavní rozhodovací pravomoci v samostatné působnosti. Může rozhodovat ve všech samosprávných záležitostech kromě těch, které patří do rozhodovací pravomoci zastupitelstva kraje jako vyššího územního samosprávného celku. Členy zastupitelstva obce jsou zvolení zástupci jednotlivých politických stran v obci. Jsou voleni v komunálních volbách na dobu 4letého volebního období. Jednání zastupitelstva obce jsou ze zákona veřejná a řídí se schváleným jednacím řádem.

Zastupitelstvo obce v rámci samostatné působnosti rozhoduje a schvaluje zejména program rozvoje územního obvodu obce, rozpočet obce a závěrečný účet obce za uplynulé rozpočtové období, schvaluje rozpočtový výhled, rozpočtová opatření, přijetí nebo převzetí úvěru, půjčky, poskytnutí dotace, převzetí dluhu, smlouvy o poskytnutí dotace, emisi komunálních obligací, založení, zřízení nebo zánik svých organizačních složek a příspěvkových organizací, zřízení obecní (městské) policie, zřízení práva hospodaření s majetkem a mnoho dalších. Zastupitelstvo obce má tudíž poměrně velké pravomoci, ale i odpovědnost, neboť rozhoduje o veřejných záležitostech, o hospodaření s rozpočtovými finančními prostředky. V mezích zákona může zastupitelstvo obce přenést některé pravomoci na radu obce.

2.3.2. Rada obce

V mezích zákona může zastupitelstvo obce přenést některé pravomoci na radu obce. Rada obce je výkonným orgánem obce v samostatné působnosti. V samostatné působnosti podléhá zastupitelstvu obce, v rámci přenesené působnosti obce rozhoduje, jen stanoví-li tak zákon. Ze své činnosti odpovídá zastupitelstvu obce. Členové rady obce jsou voleni z řad

---

² PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 2. vydání, Praha: ASPI, a. s., 2005, ISBN 80-7357-052-1

členů zastupitelstva. Počet členů rady obce je lichý a pohybuje se v rozmezí 5-11, počet nesmí přesahovat jednu třetinu členů zastupitelstva obce. Rada obce se nevolí tehdy, má-li zastupitelstvo obce méně než 15 členů. Radu obce tvoří starosta a jeho zástupci (místostarostové) a další členové, ve velkých městech primátor, náměstci primátora a ostatní členové. Rada obce se schází častěji než zastupitelstvo a dokáže rychleji reagovat na problémy, které vzniknou. Jednání rady obce jsou neveřejná, ale občané mají právo nahlížet do usnesení rady. Činnost rady spočívá zejména v tom, že připravuje návrhy pro jednání zastupitelstva. Rada obce schvaluje nařízení obce, tedy vydává nařízení obce v rámci přenesené působnosti.

2.3.3. Starosta

Dalším velmi důležitým orgánem obce je starosta obce a jeho zástupci, místostarostové. Starosta je představitelem obce, zastupuje obce navenek. Starosta je volen z řad členů zastupitelstva a ze své činnosti je odpovědný zastupitelstvu obce. Uznává se za statutární orgán obce. V případě, že není v obci zřízena funkce tajemníka, řídí a kontroluje všechny pracovníky obecního úřadu a plní funkci statutárního orgánu zaměstnavatele. Setrvává ve své funkci až do zvolení nového starosty. Odpovídá za informování veřejnosti o činnosti obce, připravuje, svolává a řídí schůze zastupitelstva obce a rady obce a podepisuje právní předpisy obce. Dále též odpovídá za objednání a provedení auditu hospodaření obce. Jmenuje a odvolává tajemníka obecního úřadu. Místostarosta podepisuje společně se starostou právní předpisy obce a zastupuje starostu při jeho nepřítomnosti.

2.3.4. Výbory

Iniciativní a kontrolní orgány zastupitelstva obce jsou výbory. Jejich počet závisí na rozhodnutí zastupitelstva obce, počet členů musí být lichý. Předsedou výboru je člen zastupitelstva. Výbor plní úkoly, kterými jej pověří zastupitelstvo obce. V každé obci musí být zřízen finanční výbor a kontrolní výbor. Finanční výbor kontroluje nakládání s finančními prostředky a majetkem obce a kontrolní výbor dohlíží na plnění usnesení zastupitelstva a rady obce. Tyto výbory musí být nejméně tříčlenné, jejich členy nemohou být starosta, místostarostové, tajemník ani jiní členové, kteří pracují na rozpočtu či účetnictví obce.

2.3.5. Komise

Iniciativními a poradními orgány rady obce jsou komise. Mohou předkládat návrhy, náměty (v rámci samostatné působnosti obce). Starosta jim může svěřit výkon státní správy. Dále jsou výkonnými orgány v přenesené působnosti obce na svěřeném úseku činnosti a v této oblasti jsou podřízeny a odpovědní starostovi.

2.3.6. Obecní úřad³

Výkon samosprávy a v přenesené působnosti i výkon státní správy zabezpečují zaměstnanci, kteří pracují ve výkonných orgánech obecního (městského) úřadu. Obecní úřad řídí jmenovaný tajemník. Tajemník, je-li tato funkce zřízena, je pracovníkem v zaměstnaneckém poměru. Tajemník řídí celý administrativní aparát, řídí a kontroluje pracovníky obecního úřadu, plní funkci statutárního orgánu zaměstnavatele, uzavírá a ukončuje pracovní poměr se zaměstnanci, řídí a kontroluje jejich činnost, stanoví platy zaměstnancům podle mzdových předpisů v rozpočtové sféře. Obecní úřad vykonává administrativně organizační činnosti, které souvisejí se samostatnou i přenesenou působností obce. Je výkonným orgánem. Funkci obecního úřadu plní ve městech městský úřad, ve statutárních městech magistrát. Čím je obec větší, tím je organizační struktura složitější a naopak. V rámci samostatné působnosti plní úkoly, které mu uloží zastupitelstvo obce, pomáhá výborům a komisím v jejich činnosti, řídí organizace, které obec zřídila pro zabezpečení veřejných statků. V rámci přenesené působnosti vykonává státní správu v rozsahu vymezeném zákonem o obcích.

2.4. Majetek obce⁴

Vlastnictví majetku je důležitým předpokladem existence územní samosprávy. Majetek je základem pro ekonomický a sociální rozvoj území, je předpokladem podnikatelské činnosti a zdrojem příjmů a předpokladem pro získání úvěru. Nakládání s majetkem je v kompetenci zastupitelstva obce. Obec může vlastní movitý i nemovitý majetek nakupovat, darovat, zapůjčovat, prodávat a pronajímat. Při nakládání s majetkem by měla však obec dbát na dosažení a udržení finanční nezávislosti. Podle toho, k čemu majetek slouží, ho můžeme rozdělit na majetek, který slouží k veřejně prospěšným účelům (např. budova školy), majetek sloužící k výkonu samosprávy (např. budova obecního úřadu) a na majetek sloužící k podnikání (např. majetek vložený do komunálních podniků).

Hospodaření s majetkem by mělo vycházet z dlouhodobých strategií a priorit obcí. Většina obcí hospodaří s majetkem uvážlivě, dává přednost pronájmům před prodejem a svoji majetkovou základnu zvětšuje.

---

³ PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 2. vydání, Praha: ASPI, a. s., 2005, ISBN 80-7357-052-1

⁴ KOUDELKA, Z. Obce a kraje. 2. Vydání. Praha: Linde, 2001. ISBN 80-7201-272-X

3. Obce v ČR

Dle HRABALOVÉ (2004) jsou základem demokraticky uspořádané společnosti jednotlivci občané, kteří mají právním řádem zaručeny stejná práva a povinnosti. Při realizaci některých našich práv a povinností je pro nás výhodné vzdát se části svých svobod a delegovat je na vyšší celky (obce, kraje, země, státy), které je dovedou realizovat efektivněji, než sám jednatel. Každá společnost si pak vymezuje správní úroveň, na niž jsou tato práva a povinnosti delegovány. Tyto správní úrovně vznikaly na základě určitého historického vývoje a stále se toto uspořádání vyvíjí podle potřeb dané společnosti. Postavení, funkce a úkoly obcí jsou zakotveny v Ústavě ČR a v zákoně o obcích.

Obec je veřejnoprávní korporace, která se rozkládá na jednom nebo několika katastrálních územích. Obce jako takové se utvářely dlouhodobým vývojem, přirozenou cestou, jako společenství lidí žijících ve stejné oblasti a sdílejících řadu společných zájmů, problémů a příležitostí. Cílem obcí je především pečovat o rozvoj svého území a uspokojovat potřeby a zájmy obyvatelstva. Aby obce mohly tyto cíle plnit, je nutné vytvořit jim předpoklady jednak v prostředí legislativním, které vymezuje pravidla pro jejich existenci, ale i v prostředí ekonomickém, které jim zaručí autonomii v jejich hospodaření.

3.1. Obec jako základní článek územní samosprávy

Základním článkem územní samosprávy je obec. Její postavení ve veřejné správě je stále významnější. Je to především výsledkem dlouhodobě probíhající decentralizace kompetencí, která úzce souvisí s odpovědností obce za zabezpečování stále více druhů veřejných statků pro obyvatelstvo.

Dle HRABALOVÉ (2004) můžeme obec definovat jako územní samosprávné společenství občanů. Obec neboli veřejnoprávní korporace může nabývat majetek a vystupovat v právních vztazích svým jménem a nést odpovědnost z těchto vztahů vyplývající. To, že je obec veřejnoprávní korporace, znamená, že je právnickou osobou, která je způsobilá nabývat práva a povinnosti. Je to právnická osoba založená na členství jednotlivých občanů. Slovo veřejnoprávní ve spojení veřejnoprávní korporace znamená, že obec plní svou činností veřejné úkoly a hájí veřejné zájmy definované jejími občany. Aby obec mohla své území spravovat a rozvíjet, musí mít k dispozici určité prostředky. Tedy majetek a peněžní prostředky, které jsou soustředěny v jejím rozpočtu.

CHARBUSKÝ(2004) uvádí, že všechny obce mohou být členem Svazu měst a obcí České republiky. Obce a svazky mohou spolupracovat s obcemi jiných států a být členy mezinárodních sdružení místních orgánů a obcí. Dále se mohou sdružovat do organizací, které

odrážejí jejich specifické zájmy a postavení. Děje se tak především proto, aby si obce mohly vyměňovat zkušenosti z oblasti správy, komunálního hospodářství anebo také k obohacování kulturního i sportovního života. Významnou součástí jejich zapojení se však stává rovněž zajišťování humanitární pomoci postiženým oblastem, ale též vytváření podmínek pro výrobní a obchodní kontakty příslušných ekonomických subjektů.

Občanem obce je fyzická osoba, která je státním občanem České republiky a je v obci hlášena k trvalému pobytu.

Občan obce, který dosáhl věku 18, má právo⁵:

- *volit a být volen do zastupitelstva obce,*
- *hlasovat v místním referendu,*
- *vyjadřovat na zasedáních zastupitelstva v souladu s jeho jednacím řádem své názory,*
- *vyjadřovat se písemně nebo ústně k rozpočtu obce,*
- *nahlížet do rozpočtu obce a jejího závěrečného účtu, do usnesení a zápisů z jednání zastupitelstva, do usnesení rady obce, výborů zastupitelstva obce a komisí rady a pořizovat si z nich výpisy,*
- *požadovat projednání určité záležitosti v oblasti samostatné působnosti radou obce nebo zastupitelstva, je-li žádost podepsána nejméně 0,5% občanů obce,*
- *podávat orgánům obce návrhy, připomínky a podněty, vyžadovat odpověď na podaný návrh, požadavek nebo podnět nejdéle do 60 dnů ode dne podání.*

CHARBUSKÝ(2004) uvádí, že obce v České republice lze členit na obce, které nejsou městy, města, která získala statut města v minulosti a od roku 2001 s účinností zákona o obcích města s počtem obyvatel nad 3000. Dále obce s pověřenými obecními úřady a obce s rozšířenou působností, které podle zákona ve svém správním zabezpečují výkon státní správy nad rámec přenesené působnosti náležející ostatním obcím. V členění se také objevují statutární města a město Praha členěné na městské části. V současné době mezi statutární města patří Kladno, Karlovy Vary, Liberec, Hradec Králové, Pardubice, Jihlava, Brno, Zlín atd. Tyto města se mohou dále členit na městské obvody anebo městské části.

---

⁵ CHARBUSKÝ, M. Veřejná správa: Správa měst a obcí. 1. vydání. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2004. ISBN 80-7194-690-7

3.2. Samostatná a přenesená působnost obce⁶

Obec při své činnosti vykonává na svém území jednak samosprávu, ale ze zákona je jí svěřen i určitý výkon státní správy. Státní správa je na ni přenesena, jedná se tedy o výkon přenesené působnosti obce.

Samostatná působnost obce znamená, že obec při své činnosti sleduje a hájí zájmy občanů, kteří na jejím území žijí. Výkon samostatné působnosti je tím důvodem, proč obce jakožto veřejnoprávní korporace byly ustanoveny. Obec si v rámci samostatné působnosti spravuje své záležitosti samostatně a stát může do její působnosti zasahovat jen způsobem, který je zákonem stanoven. Do samostatné působnosti patří spravování záležitostí, které jsou v zájmu obce, hospodaření obce, spolupráce mezi obcemi a uspokojování potřeb bydlení, kultury, vzdělávání atd. V samostatné působnosti může obec ukládat povinnosti obecně závaznou vyhláškou a to např. k zabezpečení veřejného pořádku (zřízení obecní policie), k ochraně životního prostředí atd. Obecně závazná vyhláška je všeobecně závazná právní norma, která má působnost vázanou územím obce. Obec může obecně závaznou vyhláškou ukládat povinnosti právnickým a fyzickým osobám.

V rámci přenesené působnosti obec vykonává na svém území státní správu. Stát na ni delegoval část svých výkonných pravomocí, aby se výkon státní správy přiblížil občanovi. Rozhodovací pravomoc však zůstává na úrovni státu. Obce jsou tedy státu zodpovědné za to, jak přenesenou působnost vykonávají a na plnění úkolů v rámci přenesené působnosti obce dostávají příspěvek ze státního rozpočtu. Určitý objem přenesené působnosti vykonávají všechny obce, dále jsou vymezeny pověřené obecní úřady a obce s rozšířenou působností. Všeobecně závazný předpis mohou obce vydávat i v přenesené působnosti. Jedná se o nařízení obce. K vydání nařízení obce však musí být obec zmocněna zákonem, tzn. zákon jí musí umožnit nařízení obce vydat. Při vydávání nařízení obce se obce řídí zákony a jinými právními předpisy.

Primárně obce vykonávají samostatnou působnost. Pokud zákon, který upravuje působnost obcí, nestanoví, že se jedná o výkon přenesené působnosti, jedná se vždy o výkon působnosti samostatné.

---

⁶ Zpracováno dle: HRABALOVA, S. Teorie a praxe rozvoje měst a obcí. 1.vydání.Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3356-8

4. Finanční hospodaření obce

ŽEHROVÁ, PFEIFEROVÁ (2005) uvádí, že financování potřeb obyvatel je v každé zemi specifické, jsou stanoveny základní požadavky na finanční systém obcí. Obce mají právo na vlastní finanční zdroje, se kterými mohou v rámci svých pravomocí volně nakládat. Finanční systém obcí by měl být v souladu s vývojem ekonomiky a měl by napomáhat k efektivnímu rozvoji obcí. Pro finanční řízení obcí a měst jsou využívány zejména rozpočtový výhled obce, rozpočet obce a plán pokladního plnění rozpočtu obce. Tyto nástroje jsou využívány zejména proto, aby zajistily efektivnost hospodaření obce a její dlouhodobě vyrovnané hospodaření. Pomocí těchto nástrojů jsou jednotlivé činnosti obce plánovány.

Rozpočet lze charakterizovat jako⁷:

- *Decentralizovaný peněžní fond, který se tvoří, rozděluje a používá primárně na principu nenávratnosti, neekvivalence a nedobrovolnosti*
- *Účetní bilanci, která bilancuje příjmy a výdaje rozpočty*
- *Rozpočtový plán na rozpočtové období-kalendářní rok*
- *Nástroj obecní a regionální politiky, který slouží ke splnění volebních programů obce*

Rozpočty obce obsahují příjmy a výdaje, které mají vztah k činnosti samosprávy i k výkonu státní správy a dále pak obsahují finanční vztahy k veřejnému sektoru, k podnikatelským subjektům, k rozpočtové soustavě (tj. ke státnímu rozpočtu) a k ostatním obcím či krajům. Při zpracování ročního rozpočtu se vychází z rozpočtového výhledu. Rozpočet se sestavuje zpravidla jako vyrovnaný ale může být schválen jako schodkový. Schodek hospodaření se uhrazuje z finančních prostředků z minulých let nebo se kryje z návratných zdrojů.

Rozpočet je decentralizovaný peněžní fond, ve kterém jsou soustředěny veřejné prostředky a je tudíž součástí veřejných rozpočtů. Je nástrojem prosazování cílů municipální politiky, jejímž subjektem je volený orgán obce, v ČR zastupitelstvo obce. Dále je taktéž nástrojem prosazování cílů regionální politiky.⁸

Dle PILNÉHO (2005) obec při sestavování rozpočtu vychází z disponibilních prostředků na běžném účtu, z reálných příjmů obce v průběhu hospodářského roku a

---

⁷ PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 2. vydání, Praha: ASPI, a. s., 2005, ISBN 80-7357-052-1

⁸ PROVAZNÍKOVÁ, R. Místní finance: pro kombinovanou formu studia. 2. Díl. 1. vydání. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2006. ISBN 80-7194-873-X

z plánovaných výdajů na zajištění veřejných statků pro obyvatele obce. Mezi základní zásady při hospodaření s finančními prostředky rozpočtu obcí patří úsilí o dosahování maximálních příjmů, jejich optimální využívání, úspornost ve výdajích, vyrovnanost rozpočtu, časové vymezení použití rozpočtových prostředků a účelovost použití rozpočtových prostředků.

4.1.1. Příjmy rozpočtů územní samosprávy

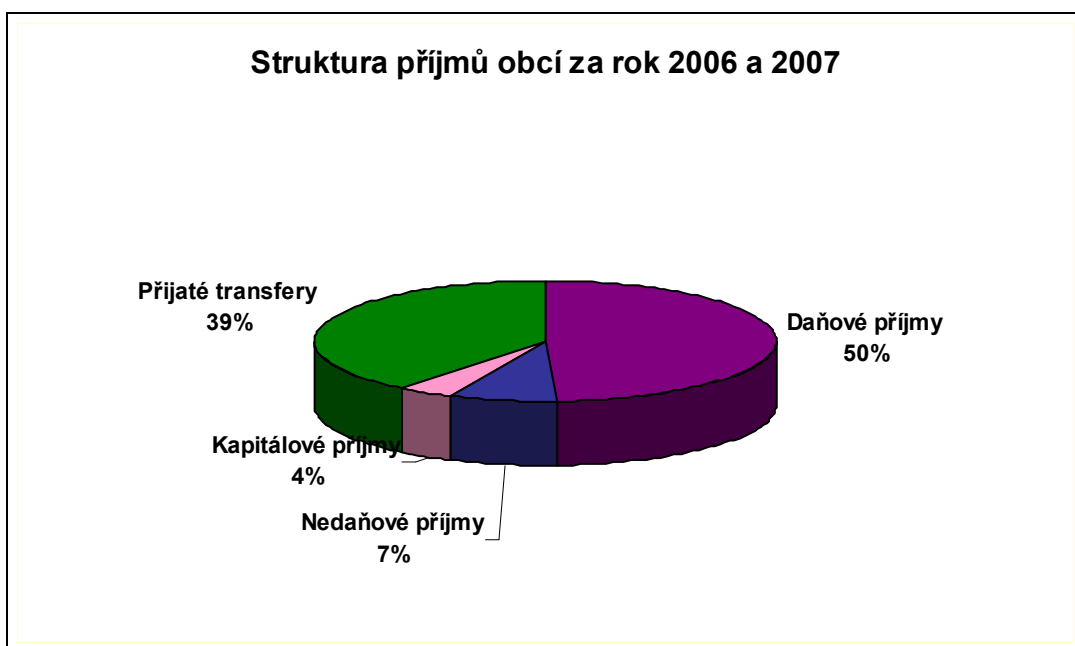
Příjmy rozpočtu obce můžeme členit obdobným způsobem, jako u jakéhokoliv veřejného rozpočtu. Závazně je členění rozpočtová skladba. Lze definovat čtyři skupiny zdrojů příjmů obcí. Jedná se o daňové příjmy, dotace, nedaňové příjmy a úvěry a půjčky. Jednotlivé kategorie příjmů se liší svým charakterem a schopností obce ovlivnit vlastní činností jejich výši. Daňové příjmy, dotace a nedaňové příjmy se řadí do skupiny nenávratných příjmů, které jsou nejdůležitějším zdrojem financování obcí. Půjčky a úvěry se zařazují do skupiny návratných příjmů, které se obec zavazuje za určitých podmínek splatit.

Dle HRABALOVÉ (2004) by vlastní příjmy obce měly být dostatečně výnosné, aby umožnily dosáhnout přiměřené míry soběstačnosti obcí. Resp. tyto příjmy by měly být do určité míry závislé na aktivitě obcí. Na druhé straně by tyto příjmy měly být rovnoměrně rozloženy, a to jak z hlediska prostorového, tak hlediska časového, aby umožnily zabezpečovat veřejné statky bez větších disproporcí ve struktuře, kvalitě a kvantitě mezi obcemi. Pro plánování objemu výdajů, zejména kapitálových, je důležité, aby byly plánovatelné, a to nejen v krátkodobém, ale především ve střednědobém a dlouhodobém horizontu.

Příjmy územně samosprávných celků za rok 2006 a 2007 zachycuje Tabulka 1. Z tabulky a taktéž z grafu je patrné, že největší podíl obecních příjmů tvoří příjmy daňové, které tvoří padesát procent všech příjmů.

Tabulka 1 Struktura obecních příjmů v letech 2006 a 2007 (v mil. Kč), zdroj: [28]

Rok	2006	2007	celkem
Daňové příjmy	172 939	187 430	360369
Nedaňové příjmy	25 906	27 349	53255
Kapitálové příjmy	16 373	13 083	29456
Přijaté transfery	144 304	143 628	287932
Příjmy celkem	359 522	371 490	731012

Graf 1 Struktura příjmů obcí za rok 2006 a 2007

Daňové příjmy tvoří velmi významný podíl v příjmech rozpočtů obcí. Daňové příjmy tvoří svěřené či sdílené daně a místní, správní a ostatní poplatky, které do rozpočtu obce plynou. Daňové příjmy plynoucí do rozpočtu obcí se řídí zákonem o rozpočtovém určení daní⁹.

Podle zákona o rozpočtovém určení výnosů některých druhů daní územních samosprávných celků a některým státním fondům daňové příjmy rozpočtů obcí tvoří¹⁰:

- *100% daň z nemovitosti, příjemcem je obec, na jejímž území se nemovitost nachází,*
- *podíl na 20,59% z celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty,*
- *podíl na 20,59% z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně podle zákona o daních z příjmů,*
- *podíl na 20,59% z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby,*
- *podíl na 20,59% z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů právnických osob,*

⁹ Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým fondům, v platném znění

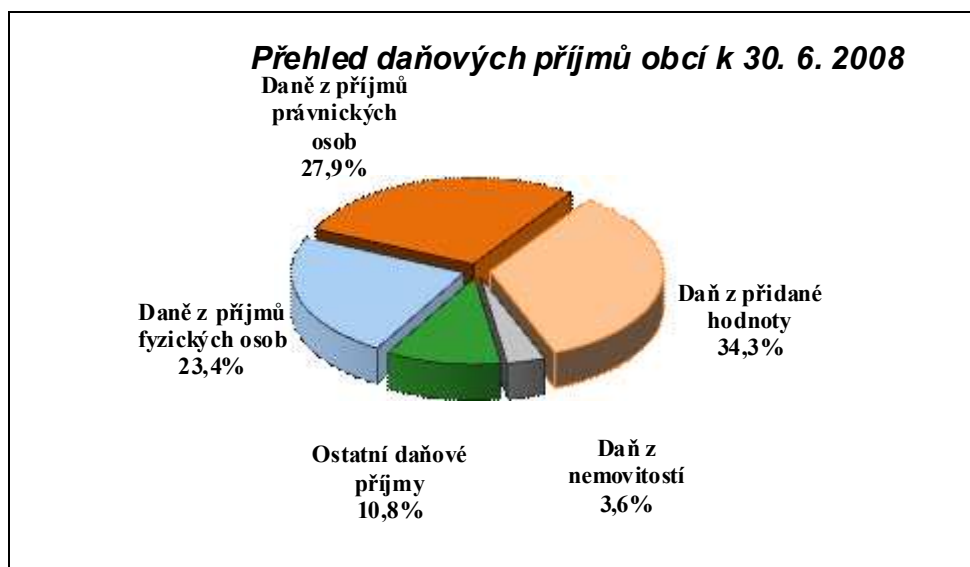
¹⁰ PROVAZNÍKOVÁ, R. Místní finance: pro kombinovanou formu studia. 2. Díl. 1.vydání. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2006. ISBN 80-7194-873-X

- 30% podíl z výnosu záloh na daň z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti, které mají na území obce bydliště ke dni jejich splatnosti, a výnos daně z příjmů fyzických osob, které měly na území obce bydliště k poslednímu dni zdaňovacího období,
- daň z příjmů právnických osob v případech, kdy poplatníkem je příslušná obec, s výjimkou daně vybírané srážkou podle zvláštní sazby,
- 1,5% podílu na výnosu daně z příjmu fyzických osob podle počtu zaměstnaných osob v obci

Daňové příjmy územně samosprávných celků a DSO k 30. 6. 2008 zachycuje Tabulka 2. Z tabulky a taktéž z grafu je patrné, že největší daňový příjem obcí a DSO je daň z přidané hodnoty, která tvoří 34% všech daňových příjmů.

Tabulka 2 Daňové příjmy obcí a DSO k 30. 6. 2008 (v mil. Kč), zdroj: [25]

Daně z příjmů fyzických osob	17 580,0
Daně z příjmů právnických osob	21 037,7
Daň z přidané hodnoty	25 844,3
Daň z nemovitostí	2 713,6
Ostatní daňové příjmy	8 132,2
Celkem	75 307,8

Graf 2 Daňové příjmy obcí k 30. 6. 2008

U svěřených daní (daň z nemovitosti) plyne celý výnos daně do rozpočtu obcí. U sdílených daní (daň z příjmů a DPH) se obce o daný daňový výnos dělí se státním, nebo jiným veřejným rozpočtem.

Do daňových příjmů jsou zařazeny také místní poplatky. Zákon o místních poplatcích¹¹ stanoví poplatků svěřuje do samostatné působnosti obce a záleží na dané obci, zda je ve svém území zavede. Obec vydává závaznou vyhlášku, ve které jsou upraveny podrobnosti jejich vybírání, zejména stanovení konkrétní sazby poplatku, splatnost, úlevy atd. Správu poplatků vykonává obecní úřad.

V současné době mohou obce v ČR vybírat tyto místní poplatky¹²:

- *poplatek ze psů*
- *poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt*
- *poplatek za užívání veřejného prostranství*
- *poplatek ze vstupného*
- *poplatek z ubytovací kapacity*
- *poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst*
- *poplatek za provozovaný výherní hrací přístroj*
- *poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů*
- *poplatek za zhodnocení stavebního pozemku s možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace*

Poněvadž daňové příjmy přicházejí na příjmový účet rozpočtu obce, resp. kraje až v průběhu rozpočtového období, mohou se obce dostat na počátku roku do obtížné finanční situace. Nemají-li své finanční rezervy, např. obce zpravidla ve fondu rezerv a rozvoje, jsou nuceny využívat úvěr a platit z něho úroky. Obec může využívat krátkodobé úvěry, střednědobé úvěry, dlouhodobé úvěry popř. příjmy z emise obligací a návratné půjčky od jiných subjektů. Tyto návratné finanční prostředky může obec využívat pouze v případě, že nebude nárokovat finanční prostředky na státním rozpočtu na splacení úvěru. V České republice stát neručí za závazky obcí.

Další příjmy, které plynou do rozpočtu obce, jsou *příjmy nedaňové*.

Dle PROVAZNÍKOVÉ (2006) jsou do nedaňových příjmů řazeny příjmy z vlastního podnikání obcí, užitelské poplatky za služby, které obec poskytuje, příjmy z vlastní správy

---

¹¹ Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

¹² PROVAZNÍKOVÁ, R. Místní finance: pro kombinovanou formu studia. 2. Díl. 1.vydání. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2006. ISBN 80-7194-873-X

činnosti a pokuty. Uživatelské poplatky jsou založeny na zásadě prospěchu a užitku ze spotřeby statku. Předpokladem užití poplatků je možnost měření spotřeby uživatelem statku a možnost vyloučit spotřebitele ze spotřeby daného statku. Výši a strukturu nedaňových příjmů obce přímo ovlivňují svým chováním.

Nejvýznamnějšími nedaňovými příjmy obcí jsou příjmy z vlastní činnosti, kam zahrnujeme příjmy za poskytované služby, příjmy z prodeje zboží či příjmy ze školného a dále příjmy z pronájmu majetku (patří sem jak příjmy z pronájmu pozemků v obecním vlastnictví, tak příjmy z pronájmu bytového fondu obcí či jiných nemovitých či movitých věcí). Tyto dvě kategorie tvoří asi 60% nedaňových příjmů. Významným nedaňovým příjmem jsou příjmy z úroků a také přijaté sankční platby.

Zvláštní kategorií vlastních příjmů obecních rozpočtů jsou *příjmy kapitálové*. Jedná se o příjmy z prodeje dlouhodobého majetku obce a přijaté peněžní dary a příspěvky na pořízení tohoto majetku. Svým charakterem jsou to příjmy jednorázové, neopakovatelné. Při prodeji dlouhodobého majetku obce se obec vzdává výhod (jak finančních, tak např. rozhodovacích) spojených s využíváním tohoto majetku a upřednostňuje jeho prodej a tedy okamžitý výnos. Tato rozhodnutí by měla být výsledkem důkladné analýzy hospodaření s daným majetkem. Obec by si měla stanovit své priority z hlediska optimální struktury svého majetku vzhledem k funkcím, které plní, a na tomto základě zpracovat plán prodeje majetku.

Protože obce i kraje zajišťují i úkoly v rámci přenesené působnosti, jejichž zabezpečení na ně poručníckým způsobem přenáší stát na základě různých zákonů, musí na jejich financování dostat finanční prostředky ze státního rozpočtu, neboť se většinou jedná o zabezpečení standardní úrovně některých, zejména preferovaných (upřednostňovaných) veřejných statků. Proto mezi významné příjmy obcí patří také *dotace*, které jsou projevem existence přerozdělovacích procesů uvnitř soustavy veřejných rozpočtů. Dotace lze charakterizovat jako peněžní prostředky poskytnuté z rozpočtu vyšší vládní úrovně nižším úrovním, které v rámci rozpočtových soustav nemohou být zcela finančně soběstačné.

Základní kategorie dotací jsou dotace účelové a neúčelové a dále dotace běžné a kapitálové.

Dle HRABALOVÉ (2004) lze dotace plynoucí do rozpočtů územních samosprávných celků členit podle různých kritérií. Jedná se o kritérium poskytovatele dotace, kritérium účelu dotace, kritérium přidělování, nárokovosti, zúčtování a způsobu vypořádávání a způsobu čerpání dotací.

Dle poskytovatele lze dotace členit na:

- *dotace ze státního rozpočtu, které lze dále rozdělit na dotace z kapitoly Všeobecná pokladní správa a dotace z kapitol ústředních orgánů státní správy*
- *dotace ze státních mimorozpočtových fondů*
- *dotace z prostředků Evropské unie*
- *dotace z rozpočtů územních samosprávných celků*
- *dotace od dalších subjektů*

Dle účelu lze dotace členit na:

- *Účelové dotace, jež jsou určeny na konkrétní akce za podmínek, které jsou vymezeny zásadami poskytovatele dotace,*
- *Neúčelové (všeobecné) dotace, které nemají konkrétně vymezené podmínky užití.*

Běžné a kapitálové dotace mohou být účelové či neúčelové. Účelové dotace se poskytují za předem stanovených podmínek, mohou být použity pouze k určenému účelu, který musí být dodržen. Prostředky nelze použít na nic jiného, než je stanoveno danou dotační politikou. Finanční prostředky, které nejsou vyčerpány, se musí poskytovateli vrátit. Tento druh dotací je obcím poskytován na zlepšení bytového fondu, na údržbu komunikací, na místní policii apod. Naproti tomu, neúčelové dotace nejsou podmíněny použitím. Územně samosprávné celky s nimi mohou nakládat dle vlastního uvážení, jejich určité omezení může být v tom, že může být stanoveno, zda jsou určeny na financování běžných nebo kapitálových potřeb. Prostředky, které obec během roku nevyužije, nemusí vracet. Příkladem neúčelové dotace je příspěvek na výkon státní správy.

ŽEHROVÁ, J., PFEIFEROVÁ (2005) uvádí, že běžné účelové dotace poskytují ústřední vládě kontrolu nad zajišťováním veřejných statků zejména v přenesené působnosti, tedy těch statků, které jsou zajišťovány obcemi, ale odpovědnost za kvalitu i kvantitu statku nese stát (např. základní školství). Kapitálové účelové dotace jsou poskytovány nepravidelně, poskytují se většinou na uhrazení výdajů spojených s určitým investičním záměrem. Příkladem této dotace je dotace na výstavbu školských zařízení či výstavbu silnice.

4.1.2. Výdaje rozpočtů územní samosprávy

Dle zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů¹³ jsou za výdaje obecních rozpočtů považovány:

- *závazky vyplývající pro obec z plnění povinností uložených jí zákony,*
- *výdaje na vlastní činnost obce v její samostatné působnosti, zejména výdaje spojené s péčí o vlastní majetek a jeho rozvoj,*
- *výdaje spojené s výkonem státní správy, ke které je obec pověřena zákonem,*
- *závazky vyplývající pro obec z uzavřených smluvních vztahů v jejím hospodaření a ze smluvních vztahů vlastních organizací, jestliže k nim přistoupila,*
- *závazky přijaté v rámci spolupráce s jinými obcemi nebo s dalšími subjekty včetně příspěvku na společnou činnost,*
- *úhrada úroků z přijatých půjček a úvěrů.*
- *Výdaje na emise vlastních dluhopisů a na úhradu výnosů z nich náležejících jejich vlastníkům,*
- *Výdaje na podporu subjektů provádějících veřejně prospěšné činnosti a na podporu soukromého podnikání prospěšného pro obec,*
- *Jiné výdaje uskutečněné v rámci působnosti obce, včetně darů a příspěvků na sociální nebo jiné humanitární účely.*

Dle HRABALOVÉ (2004) lze výdaje rozpočtu obce členit podle různých hledisek. Z hlediska rozpočtového plánování lze rozlišit výdaje plánované, jejichž vývoj v daném rozpočtovém roce lze poměrně dobře předvídat, a výdaje neplánované. Neplánované výdaje jsou výdaje nahodilé, které se vyskytnou v průběhu rozpočtového období. Zda se vyskytnou a v jaké výši, lze předpokládat jen obtížně nebo předpokládat nejde vůbec.

Výdaje obcí jsou podrobně členěny v rozpočtové skladbě dle různých kritérií. Toto členění umožňuje srovnání objemu, struktury a vývoje výdajů z prostorového i časového hlediska. Dle ekonomického hlediska dělíme výdaje obcí na běžné výdaje a kapitálové výdaje.

Běžné výdaje jsou největší skupinou výdajů rozpočtů obcí. Financují běžné, každoročně a pravidelně se opakující potřeby. Souvisí s financováním statků a služeb z obecních rozpočtů. Výše těchto výdajů je závislá na struktuře, rozsahu a kvalitě poskytovaných

---

¹³ Zákon. č. 250/2000 Sb, o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, v platném znění

veřejných statků a služeb. Tyto výdaje jsou často označovány jako provozní výdaje. Příkladem tohoto druhu výdajů jsou výdaje vynaložené na provoz obecního úřadu.

HRABALOVÁ uvádí, že *kapitálové výdaje* slouží k financování dlouhodobých potřeb obce- financují investice. Jsou většinou jednorázové a zpravidla také přesahují jedno rozpočtové období. Jsou často označovány jako investiční výdaje. Kapitálové výdaje mají úzkou vazbu na výdaje běžné, neboť s každou investicí, a tedy realizovanými kapitálovými výdaji, jsou spjaty běžné výdaje spojené s provozem a údržbou investice po jejím dokončení. Vynakládání kapitálových výdajů by nemělo být nahodilé a dobře nerozmyšlené, ale mělo by vycházet z dlouhodobého plánu rozvoje obce a dlouhodobého plánu finančního hospodaření obce, aby prostředky rozpočtu obce byly efektivně použity. Příkladem kapitálových výdajů jsou výdaje na koupi majetku a financování investic.

Z Tabulky 3 je patrné, že výdaje obecních rozpočtů tvoří výdaje běžné a výdaje kapitálové. Z toho výdaje běžné tvoří tu větší část výdajové stránky obecních rozpočtů.

Tabulka 3 Struktura výdajové stránky obecních rozpočtů v letech 2006 a 2007 (v mil. Kč), zdroj: [28]

Rok	2006	2007
Běžné výdaje	266 717	273 078
Kapitálové výdaje	96 712	88 991
Výdaje celkem	363 428	362 069

Dle HRABALOVÉ lze výdaje mj. členit též na *návratné a nenávratné*. Do výdajů obce jsou zařazeny i půjčky, které obce poskytují a při jejich poskytování sledují tzv. rozpočtovou politiku. Při poskytnutí této půjčky obec nesleduje zisk, tedy výši úroku, který jí z této operace poplyne, ale půjčku poskytuje, protože chce podpořit příjemce půjčky. Může se jednat o podporu místního podnikatele, občany v tíživé sociální situaci, neziskovou organizaci apod. Podle účelu, na který je půjčka poskytována, se pak bude jednat o běžný či kapitálový výdaj. Splátky těchto půjček se potom projeví v nedaňových příjmech. Při rozhodování o poskytnutí těchto prostředků by mělo být vždy zvažováno riziko, které je se splácením těchto půjček příjemci spojeno.

4.1.3. Zadluženost obcí v ČR

Dle PROVAZNÍKOVÉ (2006) lze zadluženost obcí sledovat podle ukazatele dluhové služby. Úroveň zadluženosti obcí je třeba neustále sledovat, neboť rozpočty územních samosprávných celků patří do soustavy veřejných rozpočtů. Zadluženost obcí a krajů (a také DSO) tvoří nedílnou součást celkové zadluženosti veřejného sektoru v České republice.

System regulace zadluženosti obcí i krajů vychází z principu, kdy se v daném kalendářním období sledují výdaje na splátky závazků (především splátky jistin úvěrů a

půjček) a poměřují se k vybraným příjmům (daňové příjmy, dotace). Sleduje se tedy, kolik prostředků musí obec (kraj) vynaložit na splátky svých závazků a kolik prostředků jí po úhradě zbude na běžný provozní chod. Tento systém sledování zadluženosti se používá od roku 1997 a po drobných úpravách ukazatele dluhové služby se používá dodnes.

Mezi nejčastěji volené formy zadlužení patří bankovní úvěry. Dále mohou obce využívat emise komunálních obligací, přijetí finančních výpomocí od jiných veřejných rozpočtů, emise směnek, finančního leasingu či půjčky od obyvatel obce.

Tabulka 4 Souhrnné údaje o zadluženosti obcí ČR, zdroj: [17]

	(v mld. Kč)														
Ukazatel	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Úvěry	2,5	4,9	8,7	11,6	13,5	18	17,6	18,4	22,6	27,3	35,2	38,5	43,7	47,1	46,7
komunální obligace		7,6	8,5	11,9	13,2	11,9	10,9	10,1	13,3	15,9	21,7	23,9	23,5	22,9	22,6
přijaté finanční výpomoci a ostatní dluhy	0,9	1,8	3,1	4,8	7,7	9,1	11,5	12,5	12,4	12,6	13,5	12,4	11,8	10,9	9,9
Celkem	3,4	14,3	20,3	28,3	34,4	39	40	41	48,3	55,8	70,4	74,8	79	80,9	79,2

Z Tabulky 4 je patrné, že obce vykázaly ke konci roku 2007 celkový dluh ve výši 79,2 mld. Kč a proti skutečnosti roku 2006 se jedná o pokles o 1,7 mld. Kč. Obce poprvé od roku 1993 vykazují meziroční pokles celkového dluhu. Všechny položky tabulky mají v roce 2007 klesající tendenci. Ve finančním hospodaření obcí převažovalo splácení půjček nad jejich čerpáním.

Úvěry, které obce přijaly od peněžních ústavů, byly jako v minulých letech směřovány především na akce související s ochranou životního prostředí, zejména na výstavbu čističek odpadních vod, kanalizací, vodovodů, skládek a plynofikací, dále na rekonstrukce a opravy místních komunikací, modernizaci městské hromadné dopravy, výstavbu bytů a domů s pečovatelskou službou. Úvěry byly mj. použity i na parkovací plochy, výstavbu a rekonstrukce mateřských a základních škol, tělocvičen a sportovních areálů a též na předfinancování projektů z Evropské unie, rozvoj turistiky, cestovního ruchu a lázeňství.

V roce 1994 vykázalo zadluženost 1 969 obcí z celkového počtu obcí 6 221, tj. 31,7% obcí. V roce 2007 vykázalo zadluženost 3 242 obcí z celkového počtu obcí 6 244, což je více než polovina obcí z celkového počtu¹⁴.

¹⁴ Zpracováno dle. Ministerstvo financí České republiky [online]. 2005, [citace 22. 11. 2009]. Dostupné z <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/zadluzenost_uzem_sprav_celku_39683.html>

5. Úroveň a kvalita veřejných služeb poskytovaných obcemi¹⁵

Veřejné služby, které jsou v terminologii EU označovány jako služby v obecném zájmu, tvoří jeden ze základních pilířů evropského modelu společnosti, protože mají nezastupitelnou roli v posilování územní a sociální soudržnosti. Z těchto důvodů je kladen důraz na jejich vysokou kvalitu a územní i cenovou dostupnost. Kvalitní a dostupné služby je možné zajistit jen tehdy, jsou-li na odpovídající úrovni stanovena jasná kritéria, která tyto služby musí splňovat.

Veřejné služby, které obec poskytuje svým zákazníkům (občanům), jsou dodávány určitým způsobem, procesem. Tento proces nedokáže oddělit poskytovatele od zákazníka. Může se jednat o různé druhy procesů, poskytované přímo obecním úřadem či organizací, kterou k tomuto účelu obec zřídila, nebo stále častěji soukromými organizacemi. Občané by měli být spokojeni nejen s poskytovanou službou ale i ze způsobu, jakým jim je služba dodávána.

5.1. Klasifikace veřejných služeb¹⁶

Okruh služeb, které obec poskytuje svým občanům, je značně rozsáhlý. Veřejné služby obcí lze rozdělit na služby obligatorní neboli služby ze zákona povinné (na zajišťování těchto služeb obcím přispívá stát prostřednictvím dotací ze státního rozpočtu) a služby fakultativní, které obec poskytuje, jestliže na ně má dostatek finančních prostředků.

Mezi obligatorní služby lze zařadit následující:

- *Zajišťování všeobecné správy*
- *Zajišťování bezpečnosti v obcích*
- *Hospodaření s obecním majetkem*
- *Péče o komunální byty*
- *Pohřební služba*
- *Zásobování obyvatelstvu vodou a energií*
- *Sběr a likvidace odpadů*
- *Péče o místní komunikace*

---

¹⁵ Zpracováno dle : JANEČKOVÁ, J., VAŠTÍKOVÁ, M. *Marketing měst a obcí*. 1. vydání, Grada Publishing, s. r. o., 1999, ISBN 80-7169-750-8

¹⁶ Zpracováno dle: LACINA, K. *Vybrané kapitoly ze soudobého řízení měst a obcí*. 3. vydání. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2002. ISBN 80-7194-495-5

- *Veřejné osvětlení*
- *Místní veřejná doprava*

Mezi služby fakultativní lze zařadit:

- *Zajišťování provozu předškolních zařízení*
- *Péče o bezdomovce*
- *Provoz zařízení pro volný čas (plovárny, hřiště, kulturní zařízení)*

Další skupinou služeb, které obce poskytují svým občanům, jsou služby, které obce zajišťují v rámci výkonu státní správy.

Jedná se zejména o tyto služby:

- *Matriční služby*
- *Evidence obyvatelstva*
- *Služby v oblasti ochrany životního prostředí*

5.2. Standardizace veřejných služeb¹⁷

Standardizace veřejných služeb představuje stanovení obsahu standardu veřejné služby a zakotvení povinnosti krajů a určených obcí jako garantů vybraných veřejných služeb vytvářet podmínky pro poskytování těchto služeb občanům. Standardem veřejné služby se rozumí minimální úroveň kvalitativních a kvantitativních parametrů poskytování dané služby. Pro obce je důležité vědět, jaké standardy veřejné služby očekávají a které musí splňovat. Proto vznikl systém standardů, které jsou orientované na soubory veřejných služeb.

Jedná se o tyto standardy veřejných služeb:

- *Sociální služby (např. sociální péče a pomoc starým a zdravotně postiženým občanům)*
- *Zdravotnictví (ambulantní a ústavní péče, zdravotnická doprava)*
- *Školství (předškolní vzdělávání, základní školství, střední školství)*
- *Kultura (knihovny, muzea)*
- *Doprava (drážní doprava, veřejná silniční osobní doprava)*
- *Vnitřní věci (bezpečnost a veřejný pořádek, požární ochrana)*
- *Spoje (poštovní služby)*

---

¹⁷ Zpracováno dle: HALÁSEK, D. Standardizace veřejných služeb. 1. vydání. Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2004. ISBN 80-248-0685-1

- *Životní prostředí (ochrana přírody a krajiny)*
- *Služby technické infrastruktury (vodní hospodářství)*
- *Informační služby (portál veřejné správy)*

5.3. Hodnocení kvality poskytovaných veřejných služeb

OCHRANA (2007) uvádí, že v současnosti je předmětem zájmu českých obcí především kvalita služeb. Veškeré veřejné služby, které jsou poskytovány obcí, tvoří součást vnitřní kultury obce. Kvalita je zásadní vlastností produktu poskytovaného obcí jejím občanům. Hodnocení kvality poskytovaných veřejných služeb je poměrně obtížné, je třeba vědět, čeho má daná služba dosáhnout a co odlišuje dobře poskytovanou službu od špatné. Hodnocení kvality a úrovně poskytovaných služeb obce nejvíce posuzují podle ekonomických ukazatelů. Dále dle kombinace spokojenosti občanů a ekonomických ukazatelů. Posuzování kvality je u veřejných služeb mnohem obtížnější než v soukromém sektoru. V soukromém sektoru uspokojení potřeby a přání zákazníka vede k růstu prodeje a zisků, u veřejných služeb růst jejich kvality může vést k rostoucí poptávce po službě, což zvyšuje výdaje na službu. Základem dosažení kvalitně poskytované služby je hospodárné a efektivní využívání zdrojů. Zdroji mohou být peněžní prostředky, personál, budovy či zařízení. Hodnocení kvality služeb lze provést formou veřejných průzkumů, údajů, které poskytují manažerské informační systémy či písemné i ústní zpětné vazby zachycené pomocí zaměstnanců, zákazníků a veřejnosti. Hodnocení služeb samo o sobě nemusí však kvalitu zajistit.

Při hodnocení kvality poskytovaných veřejných služeb obcí je dle HRABALOVÉ třeba stanovit a znát parametry dané služby. Jedná se o parametry typu kvality, dostupnosti, spokojenosti, pokrytí a míru využití služby (rozsah zajišťované služby) a náklady na zajištění služby. V případě parametru *kvality* se jedná o vyjádření kvality poskytované služby. U některých typů služeb může být toto hodnocení ovlivněno každým živatelem služby jinak, např. kvalita shlédnutého kulturního představení. U některých typů služeb je však hodnocení jednoznačné, např. kvalita dodávané vody. *Dostupností* se rozumí, jaké skupiny obyvatelstva službu skutečně využívají a zda se jedná o ty obyvatele, kterým byla služba především určena. Jedná se o způsob a podmínky nabídky služby a zacílení na vybrané skupiny obyvatelstva. Ukazatel *spokojenosti* se obvykle měří pomocí průzkumu veřejného mínění. Rozsah využívání služby je také určitým ukazatelem spokojenosti či nespokojenosti s poskytovanou službou. *Míra využití* služby vypovídá o tom, jak je využíván nabízený rozsah veřejné služby, jaká je poptávka po službě oproti její nabídce. Může se měřit jako procento využití kapacity zařízení, které určitou službu poskytuje. *Náklady na zajištění služby* jsou náklady přepočtené

na jednotku výkonu (v případě nákladů na zajištění provozu základní školy se jedná o náklady na jednoho žáka). Tyto náklady umožňují srovnání nákladů s jinými obcemi při zajišťování stejné či obdobné služby anebo také umožňují stanovit případný uživatelský poplatek s ohledem na výši spotřeby služby.

Důvodem hodnocení kvality poskytovaných služeb je především zvýšení efektivnosti a hospodárnosti vynakládaných prostředků na zajištění veřejné služby a snížení rozsahu poskytovaných služeb, pokud po nich není poptávka ze strany obyvatel. Hospodárnost poskytovaných služeb je možno zvýšit poskytováním dané služby levněji, dosažením vyšší produktivity či sdružováním více obcí ke společnému zajištění dané služby.

5.3.1. Standardy kvality při poskytování veřejných služeb¹⁸

Standardy kvality jsou ukazatele, které charakterizují poskytování dané služby. Využitím těchto standardů se zlepšuje kontrola a činnosti dané obce. Standardy kvality umožňují srovnání zajišťované služby jednotlivými obcemi. Mohou tak motivovat obce ke změnám a zefektivnění její činnosti. Pro obec je stanovení určitého standardu kvality výhodné především tehdy, jestliže se rozhodne zabezpečovat danou službu pomocí soukromého sektoru. Tyto standardy lze využívat nejrůznějšími způsoby, například jako podmínky smluv mezi obcemi a servisními organizacemi, při monitorování výkonu servisních organizací ze strany obcí, pro porovnání služeb mezi obcemi. Vnímání služby veřejností je významným vodítkem pro její kvalitu. Může naznačovat, které prvky spotřebitelé považují za důležité pro kvalitu a do jaké míry jsou zajištěny. Veřejné mínění je proto třeba aktivně zjišťovat.

Standardy kvality by měly být dosažitelné, jinak by nemotivovaly poskytovatele služby k jejich naplňování. Rozlišují se standardy dobrovolné, které obce využívají při usilování o zvýšení kvality poskytovaných služeb. Dalšími standardy jsou standardy povinné. Tyto standardy mají zajistit určitý minimální charakter dané služby.

Pro srovnávání úrovně kvality zajišťování veřejných služeb v obci s úrovní kvality v jiných obcích lze využít metodu, která je označována jako benchmarking. Benchmarking mohou využívat firmy v privátním sektoru, organizace veřejné správy, kraje, města i obce. Tato metoda je u obcí využívána zejména k tomu, aby obec zjistila, jakým způsobem se jiným obcím daří dosahovat lepších výsledků a mohla tyto postupy také aplikovat. Benchmarking tak pomůže zlepšit úroveň poskytovaných veřejných služeb. Smyslem benchmarkingu není kopírování ani soupeření, spíše realizace změn potřebných ke zlepšení výkonů. Konkrétním

---

¹⁸ Zpracováno dle: HRABALOVA, S. Teorie a praxe rozvoje měst a obcí. 1.vydání.Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3356-8

přínosem této metody je pro obce především úspora nákladů a zvýšení produktivity, zkvalitnění procesů, sladění zdrojů a rozpočtů, snížení byrokratičnosti, zvýšení kvality a výkonnosti a zlepšení způsobů poskytování veřejných služeb.

5.4. Způsoby poskytování veřejných služeb obcí¹⁹

Obec se při zajišťování veřejné služby rozhoduje, zda bude tuto službu zajišťovat sama prostřednictvím zaměstnanců obecního úřadu či jeho organizační složky, prostřednictvím své zřízené či založené organizace či bude při zajišťování dané služby spolupracovat s dalšími obcemi či podnikatelskými subjekty i neziskovými subjekty. Obec také může danou službu nakoupit na trhu od dalšího subjektu a na základě smlouvy tento subjekt zajišťováním dané služby pověřit. V tomto případě se jedná o spolupráci soukromého a veřejného sektoru.

Jednotlivé formy zajišťování veřejných služeb se liší zejména v možnosti obce řídit a kontrolovat poskytování veřejných služeb a v povinnostech a omezeních dané organizační formy při nakládání s majetkem a v transparentnosti finančního hospodaření dané organizace.

5.4.1. Neziskové organizace

Dle PROVAZNÍKOVÉ do skupiny nestátních neziskových organizací zahrnujeme především občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti a nadace a nadační fondy. Obce mohou pro zajišťování služeb uzavírat smlouvy s těmito organizacemi. Děje se tak především při zajišťování služeb v sociální a kulturní oblasti.

5.4.2. Organizační složky obce

Jedná se pouze o organizační oddělení některých činností, které obec vykonává. OS poskytují statky a služby obyvatelům bezplatně nebo za symbolickou úhradu. Z toho vyplývá, že nedosahují velkých příjmů a proto se musí jejich činnost financovat z rozpočtu zřizovatele. OS obce nemá právní subjektivitu, tzn., vystupuje jménem svého zřizovatele a není účetní jednotkou. O vzniku organizační složky vydá zřizovatel zřizovací listinu. Pracovníci organizační složky jsou zaměstnanci obce. Obec má ve svém rozpočtu obsaženy veškeré příjmy a výdaje organizační složky. Hospodaření organizační složky se tedy řídí rozpočtem obce, neboť je v něm obsaženo, tedy je i schvalováno. Obec kontroluje hospodaření organizační složky se svěřeným majetkem a finančními prostředky. Často jsou ve formě organizačních složek zřizovány například obecní knihovny, kulturní centra, informační centra

---

¹⁹ HRABALOVA, S. Teorie a praxe rozvoje měst a obcí. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3356-8

apod. Výhodou způsobu zajišťování služeb organizačními složkami je především přímá kontrola a vliv obce nad jejich činnostmi.

5.4.3. Příspěvkové organizace

Obec zřizuje PO zpravidla pro činnosti, které jsou neziskové a které vyžadují samostatnou právní subjektivitu. Jsou více motivovány k efektivnějšímu poskytování služeb, protože nesou náklady na jejich provozování. Mají také větší volnost při odměňování zaměstnanců a také si mohou ponechat případný provozní přebytek.

PO je tedy samostatnou právnickou osobou i účetní jednotkou, jsou však na zřizovateli závislé užíváním jeho majetku a přístupem ke kapitálu. Její hospodaření je pod kontrolou zřizovatele, který má vůči ní značné pravomoci. Při své činnosti se řídí zejména zákonem o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Obec vydává o vzniku své příspěvkové zřizovací listinu. Ve zřizovací listině zřizovatel vymezí hlavní účel existence a tomu odpovídající předmět činnosti příspěvkové organizace. Také zde vymezí označení statutárních orgánů příspěvkové organizace a majetek, který svěřuje příspěvkové organizaci do správy. Tento majetek tedy zůstává ve vlastnictví obce, která jej pouze svěří své příspěvkové organizaci do správy.

Obec také vymezí příspěvkové organizaci majetková práva k tomuto majetku, např. zda ho smí organizace pronajímat a zda tyto příjmy z pronájmu budou příjmy obce či organizace. Schopnost příspěvkové organizace brát si úvěr je výrazně omezená, záleží na rozhodnutí zřizovatele. Ze zákona nesmí příspěvkové organizace nakupovat cenné papíry a také nesmí poskytovat dary jiným osobám. Tuto organizační formu obce volí například v případě divadel, kin a dalších kulturních zařízení, zařízení poskytujících sociální služby, také pro zabezpečení technických služeb apod. Ze zákona mají obce povinnost volit tuto právní formu u základních škol a dalších školských zařízení.

5.4.4. Dobrovolný svazek obcí

DSO je jedna z nejčastějších forem spolupráce mezi obcemi. Členy svazku obcí mohou být jen obce, které svazky zakládají k prosazování svých společných zájmů, např. zajištění dopravní obslužnosti, vybudování technické infrastruktury či svoz komunálního odpadu apod. Svazek obcí je právnickou osobou, sestavuje rozpočet a hospodaří s majetkem. Svazek obcí se zakládá smlouvou, jejíž přílohou jsou jeho stanovy. V nich je mimo jiné upraven předmět činnosti svazku, orgány svazku obcí, způsob jejich ustanovování, jejich působnost a způsob jejich rozhodování či majetek členů svazku obcí, který vkládají do svazku. Svazek obcí potom hospodaří s majetkem, který do něj na základě stanov vložili jeho členové a s majetkem, který

získal vlastní činností. Majetek vložený obcí do hospodaření svazku obcí zůstává ve vlastnictví obce. Orgány svazku obcí s ním mohou nakládat jen na základě majetkových práv, které na ně členská obec ve stanovách svazku obce převedla.

Svazek obcí hospodář na základě svého rozpočtu. Návrh rozpočtu podléhá publikační povinnosti 15 dnů před svým schválením ve všech obcích, které jsou členy svazku. Závěrečný účet svazku se předkládá zastupitelstvu členských obcí neprodleně po jeho schválení orgánem svazku. Finanční systém svazku funguje na podobném principu, jako je tomu u obcí, řídí se také zákonem o obcích a zákonem o rozpočtových pravidlech územních samosprávných celků.

5.4.5. Zajišťování služeb pomocí soukromého sektoru²⁰

V tomto případě se jedná o spolupráci soukromého a veřejného sektoru při poskytování a provozování některých veřejných služeb. Výkon veřejné služby je svěřen soukromému partnerovi. Míra zapojení soukromého partnera se liší projekt od projektu. Zpočátku se tento způsob zajišťování služeb využíval u projektů z oblasti dopravní infrastruktury a vodního hospodářství, v současnosti se tento způsob rozšiřuje a využívá i v oblastech zdravotnictví, kultury či vzdělávání. Mezi výhody tohoto způsobu zajišťování služeb lze zařadit efektivnější alokaci veřejných prostředků, zajištění kvalitních veřejných služeb či řešení nedostatku finančních prostředků na zabezpečování služeb.

6. Veřejné služby a město Ústí nad Orlicí

6.1. Město Ústí nad Orlicí²¹

Ústí nad Orlicí je se nachází v kraji Podorlicka v půvabném údolí na soutoku řek Tiché Orlice a Třebovky. Počátky města spadají do druhé poloviny 13. st., kdy se za vlády Přemysla Otakara II. začala rozrůstat stará slovanská osada Oustí a dala tak základ ke vzniku dnešního města. Jeho krásný historický střed s téměř pravidelným čtvercovým náměstím s podloubími a typickými starými domy je od roku 1991 vyhlášen za městskou památkovou zónu. Převážná většina obyvatel se v minulosti živila hlavně zemědělstvím a domácím tkalcováním. K rozmachu továrenského textilního průmyslu a strojírenské výroby došlo v polovině 19. století v souvislosti se stavbou železnice Olomouc - Praha. Od května 1945 se Ústí nad Orlicí stalo rozrůstajícím se okresním městem.

---

²⁰ Ministerstvo vnitra České republiky [online]. 2005, [citace 4. 12. 2009]. Dostupné z <<http://www.mvcr.cz/docDetail.aspx?docid=21300361&doctype=ART&>>

²¹ Zpracováno dle: Oficiální stránky Města Ústí nad Orlicí [online]. 2001-2002, [citace 6. 1. 2010]. Dostupné z <<http://www.ustinadorlici.cz/data/index.php?sc=informace&pg=mestouno>>

Město má cca 15 000 obyvatel a leží v nadmořské výšce 340 m. Mezi architektonické dědictví, jímž se může město pyšnit, patří Děkaný chrám Nanebevzetí Panny Marie a funkcionalistická budova divadla architekta Kamila Roškota. Za nejstarší kamennou budovu ve městě se považuje budova sboru Jednoty bratrské z poloviny 16. století. Ve městě se nachází městská knihovna, Klubcentrum a městské muzeum, které pravidelnými expozicemi přibližuje historii i současnost města. Více než tři čtvrtě století se vždy v polovině srpna koná tradiční Staročeská pouť. Nová tradice vzniká každoročním pořádáním červnových městských slavností a předvánočních trhů.

Dále se v Ústí nachází velký sportovní areál s fotbalovým a atletickým stadionem, volejbalovými, basketbalovými a tenisovými kurty. Součástí tohoto areálu je v roce 2000 vybudovaný Aqvapark s několika bazény. Ve městě je i krytý plavecký bazén a kluziště, kuželkářská dvoudráha, turistická loděnice a letiště s možností paravýcviku i vyhlídkových letů.

Obrázek 1 Pardubický kraj, zdroj: [20]

6.2. *Symboly města*²²

Původní pečeť města má kulatý tvar o průměru 34 mm a v pečetním poli obsahuje hradební zeď z kvádrů se třemi stinkami, za ní horní část domu (radnice), na jehož střeše s naznačenou krytinou jsou dvě makovice. Po obvodu obsahuje křížkem uvozený český opis s tímto textem: Městská rada v Ústí nad Orlicí.

Za znak města bylo použito znamení používané na pečeti, která je podle neověřených zpráv doložena již v roce 1400. Na znaku se nalézá na modrém štítu stříbrná hradební zeď z kvádrů se třemi stinkami. Za ní vyniká stříbrný radní dům s červenou střechou se zlatými makovicemi na koncích, nad jejím středem vystupuje štíhlá věž s jedním oknem a vysokou špičatou červenou střechou se zlatou makovicí. Město znak používalo v různé podobě a v různém výtvarném provedení, zejména na pečetích a razítkách, na úředních papírech,

---

²² KŘIVOHLÁVEK, Jan F. Znaky, vlajky, pečeti a správní vývoj obcí okresu Ústí nad Orlicí, 1. Vydání. Ústí nad Orlicí: Ořtis, 2005, ISBN 80-86845-25-7, 384 s., 64-69. Stránka

obálkách a různých propagačních materiálech. Znak lze nalézt také na některých stavebních památkách ve městě.

Vlajka města je představována listem děleným na tři vodorovné pruhy, v pořadí modrý, bílý, modrý, na prostředním pruhu je konturovaný znak města. Město začalo o pořízení vlajky uvažovat v roce 1989. Svůj záměr konzultovalo s tehdejšími Okresním archivem v Ústí nad Orlicí, který navrhl podobu vlajky, která pak byla přijata jako oficiální vlajka města.

Obrázek 2 Znak města, zdroj: [23]

6.3. *Stavební vzhled města*²³

Stavební vzhled města se během staletí výrazně měnil a odpovídá postavení poddanského městečka, které si po staletí udržovalo kompoziční vztah k danému středověkému půdorysu města. Dnešní tvář města je výsledkem historického vývoje, který lze z písemných pramenů sledovat od roku 1285. Město bylo založeno podle pravidelného řádu s domy kolem náměstí, které má rozlohu cca 0,43 hektaru. Nepřítomnost vrchnostenského sídla hrála v dějinách města významnou roli. Teprve rozvojem řemeslné výroby přibýly k městu další části. Areál města se dělil na vlastní město, Podměstí, Záměstí a Nový Svět. Na konci devatenáctého a ve dvacátém století novodobé rozšíření města spojilo všechny části.

Obrázek 3 Radnice, zdroj: [19]

---

²³ SEKOTOVÁ, V. Kamenné svědomí města. 1. vydání. Ústí nad Orlicí: Oftis, 1999, 96s., ISBN 80-86042-21-9

Mimořádnou kapitolou v dějinách města bylo 18. století. Paradoxně to byla nejprve katastrofa požáru v centru města. V letech 1721 – 1723 byla postavena nová barokní radnice, která vytvořila první dominantu města. Vliv barokního umění se projevil v charakteristické podobě průčelí měšťanských domů. Více než měšťanských domů bylo v areálu města chalup a hospodářských stavení. Po první světové válce zažilo město velký stavební ruch, který je částečně ještě i dnes patrný ve vzhledu města.

Od druhé poloviny 19. století se v centrální části města postupně realizují nové stavební programy, které byly vyvolány novými společenskými potřebami. Budovala se spořitelna, školy a další typy budov. K nejpodstatnějším proměnám patří přechod od patriarchálního bydlení k nájemným formám (zrození činžovního domu). Historické a pro město charakteristické měšťanské domy byly bohužel zbourány.

Obrázek 4 Tkalcovské domy, zdroj: [19]

6.4. Finanční hospodaření města²⁴

Jako ukázka hospodaření města je uveden schválený rozpočet města pro rok 2009. Jako první je uveden schválený rozpočet výdajů ve výši 278 538,47 tis. Kč. Nejvyšší výdaje představuje Kapitola 1- Investice, velké opravy a regionální rozvoj s částkou 70 073 tis. Kč. Nejmenší výdaje představuje Kapitola 14 - Doprava, silniční hospodářství a správní agendy s částkou 50 tis. Kč.

---

²⁴ Zpracováno dle: Vyúčtování hospodaření města Ústí nad Orlicí za rok 2005, Městský úřad v Ústí nad Orlicí - finanční odbor

Tabulka 5 Schválený rozpočet výdajů na rok 2009, zdroj: [24]

v tis. Kč			
Kapitoly	Běžné výdaje	Kapitálové výdaje	Výdaje celkem
Kapitola 1 - Investice, velké opravy a regionální rozvoj	5 084,00	64 989,00	70 073,00
Kapitola 2 - Životní prostředí	49 000,00	0,00	49 000,00
Kapitola 4 - Školství, kultura, mládež a tělovýchova	41 955,00	0,00	41 955,00
Kapitola 5 - Městská policie	7 530,00	0,00	7 530,00
Kapitola 6 - Majetkoprávní věci	8 433,00	8 008,00	16 441,00
Kapitola 7 - Všeobecná pokladní správa	19 142,11	1 000,00	20 142,11
Kapitola 8 - Sociální věci a zdravotnictví	11 012,00	2 150,00	13 162,00
Kapitola 9 - Vnitřní věci	17 372,00	250,00	17 622,00
Kapitola 11 - Stavební úřad	550,00	1 000,00	1 550,00
Kapitola 12 - Živnostenský úřad	0,00	0,00	0,00
Kapitola 14 - Doprava, silniční hospodářství a správní agendy	50,00	0,00	50,00
Kapitola 17 - Organizační věci	41 013,36	0,00	41 013,36
Rozpočet výdajů celkem	201 141,47	77 397,00	278 538,47

Schválený rozpočet příjmů je 263 233,30 tis. Kč. Nejvyšší příjmy rozpočtu představuje Kapitola 7 - Všeobecná pokladní správa s částkou 214 025,80 tis. Kč a nejmenší příjmy rozpočtu jsou uvedeny v Kapitole 8 - Sociální věci a zdravotnictví, která udává částku 4,50 tis. Kč.

Tabulka 6 Schválený rozpočet příjmů na rok 2009, zdroj: [24]

v tis. Kč			
Kapitoly	Běžné příjmy	Kapitálové příjmy	Příjmy celkem
Kapitola 1 - Investice, velké opravy a regionální rozvoj	0,00	660,00	660,00
Kapitola 2 - Životní prostředí	1 670,00	0,00	1 670,00
Kapitola 4 - Školství a kultura	1 805,00	0,00	1 805,00
Kapitola 5 - Městská policie	400,00	0,00	400,00
Kapitola 6 - Majetkoprávní věci	14 663,00	17 500,00	32 163,00
Kapitola 7 - Všeobecná pokladní správa	214 025,80	0,00	214 025,80
Kapitola 8 - Sociální věci a zdravotnictví	4,50	0,00	4,50
Kapitola 9 - Vnitřní správa	2 655,00	0,00	2 655,00
Kapitola 11 - Územní plánování a stavební úřad	200,00	0,00	200,00
Kapitola 12 - Živnostenský úřad	3 650,00	0,00	3 650,00
Kapitola 14 - Doprava, silniční hospodářství a správní agendy	6 000,00	0,00	6 000,00
Kapitola 17 - Organizační věci	0,00	0,00	0,00
Rozpočet příjmů celkem	245 073,30	18 160,00	263 233,30

Tabulka 7 Výsledek hospodaření, zdroj: [24]

Příjmy celkem	Výdaje celkem	Výsledek hospodaření
263 233,30	278 538,47	-15 305,17

Z předcházejících tabulek vyplývá, že zastupitelstvo města schválilo pro rok 2009 schodek hospodaření rozpočtu ve výši 15 305,17 tis. Kč.

Rozpočet na rok 2010 byl v lednu zastupitelstvem schválen také jako nevyrovnaný – schodkový, příjmy byly stanoveny ve výši 273 milionů Kč a výdaje ve výši 318 milionů Kč.

Plánovaný schodek hospodaření činí 45 milionů korun a měl by být pokryt z vlastních zdrojů z přebytků hospodaření minulých let a ze zdrojů z účelových fondů na podporu bydlení.²⁵

Formou hospodářské činnosti mimo rozpočtové hospodaření provozuje město zejména bytové hospodářství a pronájem nebytových prostor. Bytové hospodářství provozuje na účet města společnost DEMOS s.r.o. Hospodářská činnost je na rozpočet města napojena pouze finančním vztahem (odvodem zisku nebo příspěvkem na krytí ztráty) podobně, jako je tomu u příspěvkových organizací. Naopak z městského rozpočtu jsou financovány veškeré investice do bytového hospodářství.

Město také vytváří čtyři druhy fondů, fond bytové výstavby, fond rozvoje bydlení (FRB 1), fond rozvoje bydlení (FRB 2) a sociální fond. Fond bytové výstavby je určen na přípravu výstavby a výstavbu nových bytových budov nebo bytů. Tvorbu a použití fondu bytové výstavby upravuje Statut účelového fondu bytové výstavby schválený zastupitelstvem města v roce 1999. Žadatelem o půjčku může být fyzická osoba nebo právnická osoba a půjčky jsou poskytovány na základě výběrového řízení vyhlášeného zastupitelstvem města. S žadateli, kteří byli vybráni ve výběrovém řízení, jsou uzavírány smlouvy o půjčce. Fond rozvoje bydlení (FRB 1) je určen na poskytování účelově vázaných úvěrů vlastníkům obytných budov a bytů postižených živelnou pohromou – záplavou k úhradě nákladů na jejich opravy. Tvorbu a použití tohoto fondu rozvoje bydlení upravuje obecně závazná vyhláška města Ústí nad Orlicí. Fond rozvoje bydlení (FRB 2) je určený na poskytování půjček na opravy, modernizaci a rozšíření bytového fondu ostatním vlastníkům budov a bytů. Fond byl zřízen na základě poskytnutí návratné finanční výpomoci Ministerstvem pro místní rozvoj v souladu s Programem poskytování státních půjček na opravy, modernizaci a rozšíření bytového fondu na rok 1998. Čerpání tohoto fondu taktéž upravuje obecně závazná vyhláška města. Posledním fondem je fond sociální, jehož prostředky jsou využívány především na příspěvky na závodní stravování, na sportovní a kulturní akce, rekreace a nepeněžní dary.

Oblast fungování vnitřního kontrolního systému je upravena v rámci „ Směrnice o finanční kontrole města Ústí nad Orlicí“, která obsahuje stanovení povinnosti zjišťovat, vyhodnocovat a minimalizovat provozní, finanční, právní a jiná rizika vznikající v souvislosti s plněním schválených záměrů a cílů města. Tato povinnost je stanovena pro starostu, tajemníka a vedoucí zaměstnance.

---

²⁵ Oficiální stránky Města Ústí nad Orlicí [online]. 2001-2002, [citace 14. 2. 2010]. Dostupné z <<http://web.muuo.cz/dokumenty/rozpocet/rozpocet-2010.pdf>>

Město v minulosti uskutečnilo několik finančních operací, týkajících se cizích zdrojů ve smyslu právních předpisů o účetnictví, např. v roce 1997 uzavřelo s Ministerstvem pro místní rozvoj smlouvu o poskytnutí návratné finanční výpomoci podle Programu poskytování státních půjček na opravy, modernizaci a rozšíření bytového fondu. Město se zavázalo splatit návratnou finanční výpomoc jednorázově do 10-ti let. Další finanční operací bylo poskytnutí úvěru od Komerční banky a.s. na nákup nemovitosti v roce 2002, poslední splátka úvěru se má uskutečnit v roce 2017. Dále město v roce 2001 obdrželo půjčku od Státního fondu životního prostředí na odkanalizování částí města. Poslední splátka byla uskutečněna v létě 2007.

6.5. Veřejné služby²⁶

6.5.1. Organizační složky města

Na základě ustanovení zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně obec v samostatné působnosti na úseku požární ochrany zřizuje jednotku sboru dobrovolných hasičů obce (JSDHO), která provádí hašení požárů a záchranné práce při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech a plní další úkoly podle zvláštního právního předpisu.

Hlavním účelem a předmětem činnosti JSDHO je provádění požárního zásahu podle příslušné dokumentace požární ochrany, provádění záchranné práce při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech a podávání zpráv o svém výjezdu a zásahu územně příslušnému hasičskému záchrannému sboru kraje. Při zásahové činnosti spolupracuje organizační složka s Policií ČR a dalšími orgány. Město Ústí nad Orlicí má zřízeny čtyři Jednotky sborů dobrovolných hasičů.

6.5.2. Příspěvkové organizace města

Město Ústí nad Orlicí je zřizovatelem Domova důchodů, Centra sociálních služeb a Domova pro děti a mládež se speciální péčí. Všechna tato zařízení poskytují sociální služby občanům města Ústí nad Orlicí, v případě domova důchodců i občanům odjinud. Centrum sociálních služeb města Ústí nad Orlicí zajišťuje pobyt v Penzionu pro důchodce, pečovatelskou službu a Domov pro děti a mládež se speciální péčí.

Penzion pro důchodce je ústavní zařízení, kde kromě bydlení jsou klientům poskytovány i některé služby - úklid společných prostor, úklid v domácnosti, zajištění obědů. Posláním Domova důchodců je poskytovat sociální, ošetrovatelské a zdravotní služby, které

---

²⁶ Zpracováno dle: *Oficiální stránky Města Ústí nad Orlicí* [online]. 2001-2002, [citace 6. 1. 2010]. Dostupné z < <http://www.ustinadorlici.cz/data/index.php> >

vycházejí z individuálně stanovených potřeb klientů, kteří mají sníženou soběstačnost zejména z důvodu věku, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby. Pečovatelskou službou se rozumí péče o občany v jejich domácnostech, případně v zařízení pečovatelské služby. Zajišťuje např. dovážku obědů, nákupy, pomoc při osobní hygieně, praní prádla, úklid apod.

Denní a týdenní stacionář je další z příspěvkových organizací zřízená městem a která poskytuje služby osobám s mentálním postižením ve věku od tří let, horní věková hranice není omezena. Zařízení není v síti škol, ale poskytuje výchovné, vzdělávací a sociální služby. V týdenním pobytu poskytuje i nezbytnou ošetrovatelskou péči.

6.5.3. Městská policie

Mezi hlavní úkoly městské policie patří dohlížet na dodržování obecně závazných právních předpisů o ochraně veřejného pořádku, přispívat k ochraně bezpečnosti osob a majetku, dohlížet na dodržování pravidel občanského soužití a odhalovat přestupky a v rozsahu stanoveném zákonem též ukládat a vybírat v blokovém řízení pokuty za přestupky.

Městská policie v Ústí nad Orlicí je zřízena Obecně závaznou vyhláškou města Ústí nad Orlicí o zřízení Městské policie v Ústí nad Orlicí. Postavení, práva a povinnosti Městské policie upravuje zákon o obecní policii v platném znění. Městská policie v Ústí nad Orlicí zabezpečuje místní záležitosti veřejného pořádku v rámci působnosti města Ústí nad Orlicí. Při plnění svých úkolů spolupracuje Městská policie v Ústí nad Orlicí s Policií České republiky.

Strážník, zařazený do výkonu obchůzkové nebo hlídkové služby, prokazuje svou příslušnost k městské policii stejnokrojem Městské policie v Ústí nad Orlicí s odznakem městské policie a identifikačním číslem.

6.5.4. Městské muzeum a městská knihovna²⁷

Městské muzeum v Ústí nad Orlicí jako odborné kulturně výchovné zařízení pro muzejní a vlastivědnou práci dokumentuje dějiny města a spádových oblastí. Mezi hlavní tematické okruhy patří například hudební tradice. Muzeu se podařilo shromáždit rozsáhlý hudební fond. Obsahuje dokumenty týkající se slavných osobností (Jaroslav Kocian, Bohuš Heran). Druhým tematickým okruhem jsou betlémy. V Ústí nad Orlicí se malují již po dvě staletí. Muzeum vlastní cca 8000 betlémových součástí zachycující malbu z konce 18. století až po tvorbu současnou. Třetím tematickým okruhem, který má ve městě silnou tradici, je

---

²⁷ Zpracováno dle: Městské muzeum Ústí nad Orlicí [online]. 2007-2010, [citace 15. 1. 2010]. Dostupné z <<http://www.muzeum-uo.cz/>>

historie textilní výroby, kde se muzeum soustředí zejména na domácí tkalcovství a soukenictví. Souběžně s těmito hlavními okruhy muzeum provádí dokumentaci historie a národopisu města a přilehlého okolí.

Mezi poskytované služby muzea patří informační servis k jednotlivým sbírkám a určování autorství ústeckých betlémů, zapůjčování sbírkových předmětů na výstavy, spolupráce na kulturně výchovných akcích a knihovnické služby.

První zmínky o veřejné knihovně spadají do dvacátých let 19. století. Městská knihovna v Ústí nad Orlicí je samostatnou příspěvkovou organizací. Zřizovatelem knihovny je Město Ústí nad Orlicí. Dále je veřejnou knihovnou, která poskytuje knihovnické a informační služby způsobem zaručujícím rovný přístup všem. Knihovna umožňuje využívat knihovní fond, poskytuje informační služby a odbornou pomoc při výběru beletrie a také studium materiálů v prostorách knihovny. Dále knihovna poskytuje meziknihovní výpůjční službu, kopírování a připojení na internet.

6.5.5. Společnost TEPVOS²⁸

Město Ústí nad Orlicí založilo na základě souhlasu městského zastupitelstva, následného notářského zápisu a zakladatelské listiny o založení společnosti s ručením omezeným obchodní společnosti TEPVOS, spol. s r.o. se sídlem společnosti v Ústí nad Orlicí za účelem komplexního zabezpečení komunálních činností pro Město Ústí nad Orlicí.

Jediným zakladatelem této obchodní společnosti je Město Ústí nad Orlicí. Společnost byla na základě usnesení Krajského soudu v Hradci Králové zapsána v obchodním rejstříku vedeném u Krajského soudu v Hradci Králové dne 27. prosince 2000. Společnost poskytuje občanům služby z různých oblastí. Jedná se o poskytování komunálních služeb, vodohospodářských služeb, energetických a rekreačních služeb aj.

V rámci komunálních služeb zajišťuje tyto činnosti:

- *správa majetku sloužícího pro zajištění provozu a služeb divize komunálních služeb a příprava rozvoje tohoto majetku*
- *veřejné osvětlení a světelná signalizace*
- *provoz sběrného dvora včetně zajištění přistavování velkoobjemových kontejnerů a svozu odpadkových košů*
- *výlep plakátů*

---

²⁸Zpracováno dle: Společnost TEPVOS [online]. 2007, [citace 3. 1. 2010]. Dostupné z <<http://www.tepvos.cz/?p=h2>>

- *provoz veřejných WC*
- *čištění komunikací a jejich údržba*
- *zimní údržba komunikací*
- *péče o městskou zeleň*
- *správa městských hřbitovů*
- *poskytování služeb dopravy a mechanizace*

V rámci vodohospodářských služeb zajišťuje tyto činnosti:

- *správa majetku sloužícího pro výrobu, dodávku a rozvod pitné vody a pro likvidaci a čištění odpadních vod a příprava vodohospodářského rozvoje*
- *výroba, dodávka a rozvod pitné vody občanům ve městě Ústí nad Orlicí a jeho katastrech*
- *příprava investic a vodohospodářského rozvoje*
- *další vodohospodářské služby pro občany a podnikatele*

Pod energetické služby spadají tyto činnosti:

- *správa majetku tepelného hospodářství a příprava rozvoje tepelného hospodářství*
- *výroba, rozvod a dodávka tepelné energie (tepla a teplé vody) občanům ve městě Ústí nad Orlicí a jeho katastrech*
- *další služby v oblasti dodávky tepla a teplé vody pro občany a podnikatele*

Pod rekreační služby spadají tyto činnosti:

- *správa majetku sportovišť a příprava rozvoje tohoto majetku*
- *rekreační a sportovní služby ve svých sportovních zařízeních (aqvapark, krytý plavecký bazén, zimní stadion, sauna, rekreační chata)*

7. Závěr

Tato práce se zabývá obcemi jako základními jednotkami veřejné správy a veřejnými službami, které obce poskytují. S tímto tématem bezpochyby souvisí zákon o obcích, zákon č. 128/2000 Sb., který definuje obec především jako základní, samosprávné a územní společenství občanů. Hlavní podstatou zákona je definice obce, jejího hospodaření, majetku, působnosti a orgánů obce, z nichž nejvyšším voleným orgánem obce je zastupitelstvo obce, které obec spravuje a které má velkou odpovědnost, neboť rozhoduje o veřejných záležitostech. Hlavním cílem obce by měla být především péče o rozvoj svého území a o potřeby svých občanů.

Obce v České republice můžeme v současné době členit na obce, které nejsou městy, města, která získala statut města v minulosti a od roku 2001 s účinností zákona o obcích města s počtem obyvatel nad 3000.

Obce vykonávají samosprávu a určitý výkon státní správy. Zákon o obcích řeší působnost obcí, která je samostatná a přenesená. Obec si v rámci samostatné působnosti spravuje své záležitosti samostatně a stát může do její působnosti zasahovat jen způsobem, který je zákonem stanoven. V rámci přenesené působnosti obec vykonává státní správu, která je na ni přenesena, proto se jedná o výkon přenesené působnosti obce.

Pravidla hospodaření s finančními prostředky obcí upravuje zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, zákon č. 250/2000 Sb. Finanční hospodaření obcí se řídí jejich ročním rozpočtem a rozpočtovým výhledem. Rozpočty obce obsahují příjmy a výdaje. Co se týče příjmů, mají obce příjmy daňové, nedaňové, kapitálové a přijaté dotace. Výdaje obcí lze rozdělit na běžné a kapitálové. Běžné výdaje jsou největší skupinou výdajů rozpočtů obcí a financují běžné, zpravidla pravidelně se opakující potřeby v příslušném roce. Kapitálové výdaje slouží k financování dlouhodobých potřeb obce, především se jedná o dlouhodobější investice.

Veřejné služby, které obce poskytují svým občanům lze rozdělit na služby obligatorní neboli služby ze zákona povinné a služby fakultativní, které obec poskytuje za předpokladu, jestliže na ně má příslušné finanční prostředky. Mezi obligatorní služby lze zařadit zásobování obyvatel pitnou vodou, sběr a likvidace odpadů či veřejné osvětlení. Do druhé skupiny poskytovaných služeb, tedy služeb fakultativních, se řadí např. provoz divadel, knihoven a jiných kulturních zařízení. Obec může danou službu zabezpečovat buďto prostřednictvím svých daňových příjmů anebo prostřednictvím uživatelských poplatků. Obec by si měla především stanovit priority při zabezpečování veřejných služeb.

Hodnocení kvality a úrovně poskytovaných veřejných služeb obce nejvíce posuzují podle ekonomických ukazatelů. Dále dle kombinace spokojenosti občanů a ekonomických ukazatelů. Základem dosažení kvalitně poskytované služby je hospodárné a efektivní využívání zdrojů. Zdroji mohou být peněžní prostředky, personál, budovy či zařízení.

Město Ústí nad Orlicí poskytuje svým občanům různé druhy veřejných služeb. Služby komunální, vodohospodářské, energetické a rekreační jsou poskytovány společností TEPVOS, spol. s r.o. se sídlem v Ústí nad Orlicí. Zakladatelem této obchodní společnosti je Město Ústí nad Orlicí a tato společnost byla založena za účelem komplexního zabezpečení komunálních činností pro Město Ústí nad Orlicí. Mezi konkrétní služby, které tato společnost poskytuje, se řadí především rozvod a dodávka tepelné energie (tepla a teplé vody) občanům města, výroba, dodávka a rozvod pitné vody občanům města, veřejné osvětlení či čištění komunikací a jejich údržba. Do rekreačních služeb zajišťovaných společností patří hlavně sportovní služby provozované na sportovištích města (krytý plavecký bazén, aqvapark, zimní stadion, sauna atd.). Město je také zřizovatelem příspěvkových organizací, organizačních složek, městské policie a různých kulturních zařízení. Zřizuje jednotku sboru dobrovolných hasičů obce, Domov důchodů, Centrum sociálních služeb (pečovatelská služba), denní stacionář a městskou knihovnu a muzeum.

Z výsledků dotazníků, které se zabývaly mírou spokojenosti občanů s obecními službami, lze usoudit, že občané města jsou převážně spokojeni s obecními službami a prací městského úřadu v Ústí nad Orlicí. Nutno ale podotknout, že se jedná především o občany žijící ve středu či poblíž centra města. Občané žijící ve čtyřech okrajových částech města s obecními službami natolik spokojeni nejsou. Během posledních několika let se situace o trochu zlepšila a to především díky zřízení osadních výborů ve všech okrajových částech města, přesto si většina obyvatel těchto částí města myslí, že je jim věnována malá pozornost z řad představitelů města a že problémy týkající se obecních služeb nejsou řešeny anebo jsou řešeny velmi dlouhou dobu.

8. Použitá literatura

Monografie

- [1] KOUDELKA, Z. *Obce a kraje*. 2. Vydání. Praha: Linde, 2001. ISBN 80-7201-272-X
- [2] HRABALOVÁ, S. *Teorie a praxe rozvoje měst a obcí*. 1.vydání.Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3356-8
- [3] PILNÝ, J. *Veřejné finance*. 4.vydání. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2005. ISBN 80-7194-808-X
- [4] PROVAZNÍKOVÁ, R. *Místní finance: pro kombinovanou formu studia*. 2. Díl. 1.vydání. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2006. ISBN 80-7194-873-X
- [5] CHARBUSKÝ, M. *Veřejná správa: Správa měst a obcí*. 1.vydání. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2004. ISBN 80-7194-690-7
- [6] LACINA, K. *Vybrané kapitoly ze soudobého řízení měst a obcí*. 3.vydání. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2002. ISBN 80-7194-495-5
- [7] OCHRANA, F. *Efektivnost zabezpečování vybraných veřejných služeb na úrovni obcí*, Praha: Oeconomica, 2007. ISBN 978-80-245-1259-4
- [8] HALÁSEK, D. *Standardizace veřejných služeb*. 1.vydání. Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2004. ISBN 80-248-0685-1
- [9] KŘIVOHLÁVEK, Jan F. *Znaky, vlajky, pečeti a správní vývoj obcí okresu Ústí nad Orlicí*, 1. Vydání. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2005, ISBN 80-86845-25-7,384 s., 64-69. Stránka
- [10] SEKOTOVÁ, V. *Kamenné svědomí města*. 1.vydání. Ústí nad Orlicí: Oftis, 1999,96s., ISBN 80-86042-21-9
- [11] PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 2. vydání, Praha: ASPI, a. s., 2005, ISBN 80-7357-052-1
- [12] ŽEHROVÁ, J., PFEIFEROVÁ, D. *Finance municipalit*. 1. Vydání, Česká zemědělská univerzita v Praze- Provozně ekonomická fakulta, 2005, ISBN 80-213-1418-4
- [13] JANEČKOVÁ, J., VAŠTÍKOVÁ, M. *Marketing měst a obcí*. 1. vydání, Grada Publishing, s. r. o., 1999, ISBN 80-7169-750-8
- [14] *Vyúčtování hospodaření města Ústí nad Orlicí za rok 2005*, Městský úřad v Ústí nad Orlicí - finanční odbor

Internet

- [15] *Zákon o obcích* [online]. [citace 6. 10. 2009]. Dostupné z <http://www.municipal.cz/predpisy/128_00.htm>
- [16] *JMŠKOLY.cz* [online]. 2007-2008, [citace 3. 11. 2009]. Dostupné z <<http://www.jmskoly.cz/odborskolstvi/988/>>
- [17] *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 2005, [citace 22. 11. 2009]. Dostupné z <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/zadluzenost_uzem_sprav_celku_39683.html>
- [18] *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2005, [citace 4. 12. 2009]. Dostupné z <<http://www.mvcr.cz/docDetail.aspx?docid=21300361&doctype=ART&>>
- [19] *Oficiální stránky Města Ústí nad Orlicí* [online]. 2001-2002, [citace 6. 1. 2010]. Dostupné z <<http://www.ustinadorlici.cz/data/index.php>>

- [20] *Mapa pardubického kraje- Seznam Obrázky* [online]. 1996-2010, [citace 15. 1. 2010]. Dostupné z <<http://www.obrazky.cz/?q=mapa+pardubick%C3%A9ho+kraje&step=20&filter=1&s=&size=any&s=&sId=r5CCVDEMw6iKVk9jYgxw>>
- [21] *Městské muzeum Ústí nad Orlicí* [online]. 2007-2010, [citace 15. 1. 2010]. Dostupné z <<http://www.muzeum-uo.cz/>>
- [22] *Společnost TEPVOS* [online]. 2007, [citace 3. 1. 2010]. Dostupné z <<http://www.tepvos.cz/?p=h2>>
- [23] *Otevřená encyklopedie Wikipedie* [online]. 17. 1. 2010, [citace 18. 1. 2010]. Dostupné z <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C3%9A%C3%AD_nad_Orlic%C3%AD>
- [24] *Oficiální stránky Města Ústí nad Orlicí* [online]. 2001-2002, [citace 20. 1. 2010]. Dostupné z <<http://web.muuo.cz/dokumenty/rozpocet/rozpocet-2009.pdf>>
- [25] *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 2005, [citace 21. 10. 2009]. Dostupné z <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/polol_poklpln_43348.html>
- [26] *Portál veřejné správy České republiky* [online]. 2003-2010, [citace 6. 2. 2010]. Dostupné z <http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411/_s.155/701?PC_8411_number1=250/2000&PC_8411_p=4&PC_8411_l=250/2000&PC_8411_ps=10#10821>
- [27] *Oficiální stránky Města Ústí nad Orlicí* [online]. 2001-2002, [citace 14. 2. 2010]. Dostupné z <<http://web.muuo.cz/dokumenty/rozpocet/rozpocet-2010.pdf>>
- [28] *Český statistický úřad* [online]. 2010, [citace 19. 10. 2009]. Dostupné z <www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/6E004991ED/.../0001080610.xls>
- [29] *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2001, [citace 14. 3. 2010]. Dostupné z <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/s/2001/0011/kap1.html>>

Dotazník „Míra spokojenosti občanů s poskytovanými obecními službami“

Vážení spoluobčané,

dovoluji si Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku.

Dotazník se zabývá kvalitou poskytovaných služeb v našem městě. Dotazník je anonymní a slouží pouze pro studijní účely. Předem Vám velice děkuji za jeho vyplnění.

Vámi zvolenou odpověď označte prosím křížkem.

1. pohlaví

muž

žena

2. věk

18-30 let

30-50 let

50 let a více

3. Domníváte se, že kulturní vyžití ve Vašem městě je

na výborné úrovni

na dobré úrovni

nevyhovující úrovni, v oblasti kultury mi chybí .....

4. Myslíte si, že kvalita poskytovaných zdravotních služeb ve Vašem městě je

výborná

dobrá

nevyhovující a špatná

5. Kvalita služeb v oblasti předškolního a základního školství ve Vašem městě je

- výborná
- dobrá
- nevyhovující a špatná

6. Úroveň služeb (údržba komunikací, vodohospodářství, sběrný dvůr, údržba zeleně, odklizení sněhu v zimě atd.), které jsou poskytovány technickými službami města (společností TEPVOS) je

- výborná
- dobrá
- nevyhovující a špatná

7. Domníváte se, že výše poplatku za odvoz odpadu ve Vašem městě je

- vysoká
- standardní a přijatelná

8. Jste spokojeni s prací městské policie?

- ano, jsem spokojen (na)
- ne, nejsem spokojen (na)
- nejsem schopen (na) odpovědět

9. Jste spokojeni s prací Městského úřadu Ústí nad Orlicí?

- ano, jsem spokojen (na)
- ne, nejsem spokojen (na), vadí mi .....

10. Informovanost občanů o veškerých aktivitách města (prostřednictvím informačního listu města, webových stránek města, informačního centra města) je

- výborná
- dobrá

nevyhovující a špatná

11. Změnil (a) byste něco v oblasti poskytování obecních služeb ve Vašem městě?

ne, nic bych nezměnil (a), jsem spokojen (na)

nejsem spokojen (na), změnil (a) bych .....

Děkuji za vyplnění dotazníku a
přeji Vám hezký den.

Fišerová Katka
Univerzita Pardubice
24. 1. 2010

Příloha 2 - Výsledky zjištěné na základě dotazníkového šetření

Na dotazník týkající se průzkumem spokojenosti občanů s obecními službami města Ústí nad Orlicí odpovědělo celkem 105 osob, z toho 63 mužů a 42 žen.

Věkové složení dotázaných bylo v rozmezí 18 až 30 let **30** respondentů, 30 až 50 let **34** respondentů a 50 let a více **41** respondentů.

Otázka č. 3 - Kultura ve městě

<i>Úroveň/věk</i>	<i>18-30 let</i>	<i>30-50 let</i>	<i>50 let a více</i>	<i>celkem</i>
<i>výborná</i>	7	3	6	16
<i>dobrá</i>	18	29	33	80
<i>nevyhovující a špatná</i>	5	2	2	9

Převážná většina dotazovaných obyvatel města je přesvědčena o tom, že kulturní vyžití ve městě je na dobré úrovni. Ve městě se nachází divadlo, Malá scéna, kino, muzeum a knihovna. Dále se ve městě nachází nově zrekonstruovaný krytý plavecký bazén, letní koupaliště a zimní a atletický stadion. V průběhu roku je městem pořádána řada akcí, mezi něž patří např. akce s názvem Město v pohybu, týden dobré pohody či Ústecké vánoce. Občanům, kteří uvedli kulturní vyžití ve městě za nevyhovující a špatné, chybí ve městě pořádání více akcí pro děti a mládež, diskotéka a více parků pro maminky s dětmi.

Otázka č. 4 - Zdravotní služby

<i>Úroveň/věk</i>	<i>18-30 let</i>	<i>30-50 let</i>	<i>50 let a více</i>	<i>celkem</i>
<i>výborná</i>	5	2	2	9
<i>dobrá</i>	23	28	31	82
<i>nevyhovující a špatná</i>	2	4	8	14

Zdravotní služby považují obyvatelé města za rovněž dobré. Ve městě se nachází nemocnice, jejíž součástí je porodnické oddělení, poliklinika Galen, ve které lze nalézt také kliniku plastické chirurgie, dětská poliklinika, rehabilitační zařízení a samozřejmě samostatné ordinace praktických lékařů pro dospělé a samostatné ordinace zubních lékařů.

Otázka č. 5 - Školství

<i>Úroveň/věk</i>	<i>18-30 let</i>	<i>30-50 let</i>	<i>50 let a více</i>	<i>celkem</i>
<i>výborná</i>	6	2	6	14
<i>dobrá</i>	20	29	31	80
<i>nevyhovující a špatná</i>	4	3	4	11

V městě Ústí nad Orlicí lze nalézt 6 mateřských škol, 9 základních škol, gymnázium a 3 střední školy (Střední zdravotnická škola, Střední škola uměleckoprůmyslová a Střední odborná škola automobilní). Ve městě je zřízen Dům dětí a mládeže nabízející zájmové činnosti, jehož zřizovatelem je Pardubický kraj a který funguje jako školské zařízení zařazené do sítě škol MŠMT ČR. Obyvatelé města hodnotí služby v oblasti předškolního a základního školství převážně jako dobré.

Otázka č. 6 - Spokojenost s technickými službami města

<i>Úroveň/věk</i>	<i>18-30 let</i>	<i>30-50 let</i>	<i>50 let a více</i>	<i>celkem</i>
<i>výborná</i>	5	0	0	5
<i>dobrá</i>	10	21	18	49
<i>nevyhovující a špatná</i>	15	13	23	51

Úroveň technických služeb, které jsou poskytovány společností TEPVOS se ukázala jako nevyhovující a špatná. Převážná většina obyvatel vidí problém v údržbě veřejných prostranství, údržbě a čištění komunikací, taktéž nejsou spokojeni s cenami vodného a stočného, které od ledna 2010 narostlo o 3 % a činí tak 59,50 Kč/m³. Společnost zdražení odůvodňuje především tím, že je nucena vydávat více prostředků na opravy majetku směřujícího k udržování a obnově vodohospodářské infrastruktury.

Otázka č. 7- Poplatek za odvoz odpadu

<i>Výše poplatku/věk</i>	<i>18-30 let</i>	<i>30-50 let</i>	<i>50 let a více</i>	<i>celkem</i>
<i>vysoká</i>	18	22	25	65
<i>standardní a přijatelná</i>	12	12	16	40

Výši poplatku za odvoz odpadu považuje za vysokou celkem 65 občanů. Výše poplatku za odvoz odpadu v Ústí nad Orlicí činí 500 Kč, což některým občanům přijde jako velká částka vzhledem k tomu, že se snaží pečlivě třídit odpad.

Otázka č. 8 - Městská policie

<i>Spokojenost/věk</i>	<i>18-30 let</i>	<i>30-50 let</i>	<i>50 let a více</i>	<i>celkem</i>
<i>spokojen</i>	12	14	7	33
<i>nespokojen</i>	8	17	19	44
<i>bez odpovědi</i>	10	3	15	28

S prací městské policie není spokojeno celkem 44 občanů, nespokojeni jsou především občané z okrajových částí města, kteří si stěžují na nepřítomnost městských hlídek zejména v nočních hodinách. Někteří občané zastávají také názor, že městská policie neplní své poslání a práci, tak jak by měla plnit a tudíž je její existence ve městě zbytečná.

Otázka č. 9 - Spokojenost s prací městského úřadu

<i>Spokojenost/věk</i>	<i>18-30 let</i>	<i>30-50 let</i>	<i>50 let a více</i>	<i>celkem</i>
<i>spokojen</i>	24	20	23	67
<i>nespokojen</i>	6	14	18	38

Z dotazníku vyplynulo, že s prací městského úřadu je spokojeno 67 obyvatel města a že s rostoucím věkem míra nespokojenosti občanů roste. Nespokojení občané vyjadřují názor, že městský úřad nepracuje ve prospěch občanů, zaměřuje se pouze na centrum města a okolní okrajové části města nechává chátrat a finančně je velmi málo podporuje a také se tu objevuje názor, že zaměstnanci městského úřadu jsou velmi málo aktivní a nejsou příliš vstřícní k občanům při řešení určitých problémů. Objevují se také názory, že zastupitelé města se zabývají pouze velkými projekty jako, je například koupě areálu bývalé textilní společnosti

Perla či výstavba centrální klidové zóny zvané Kociánka, a neřeší běžné problémy občanů, jako jsou staré neudržované cesty a chodníky či velmi zastaralé veřejné osvětlení v okrajových částech města.

Otázka č. 10 - Spokojenost s informovaností občanů

<i>Úroveň/věk</i>	18-30 let	30-50 let	50 let a více	<i>celkem</i>
<i>výborná</i>	6	4	6	16
<i>dobrá</i>	23	29	32	84
<i>nevyhovující a špatná</i>	1	1	3	5

Většina dotazovaných, konkrétně 84, považuje informovanost o veškerých aktivitách města za dobrou. Každý měsíc je vydáván informační list města, ve kterém jsou uvedeny kulturní akce města, informace z oblasti školství, usnesení ze zasedání zastupitelstva města, lékařské služby první pomoci a pohotovosti v lékárnách a jiné důležité informace, které by občané města měli vědět a znát.

Otázka č. 11- Spokojenost s obecními službami

<i>Spokojenost/věk</i>	18-30 let	30-50 let	50 let a více	<i>celkem</i>
<i>spokojen</i>	24	23	23	70
<i>nespokojen</i>	6	11	18	35

Konkrétně 70 dotazovaných uvedlo, že je spokojeno s obecními službami a jejich poskytováním, 35 uvedlo, že je nespokojeno. Nespokojení občané shledali nespokojenost především se službami, které poskytuje společnost TEPVOS a jejíž úroveň poskytovaných služeb by se měla zásadně zlepšit. Další problém, který občané v dotazníku uvedli je práce městské policie, s kterou jsou nespokojeni především občané z okrajových částí města.